

มุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ต๋อนนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Towards policy of wearing ‘traditional Thai clothes’, grassroot economy, and
perspective of indigenous entrepreneurs in Ratchaburi province

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration in Public Administration

Department of Public Administration

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์	มุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ตอนโยบาย การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผล ต่อเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี
โดย	น.ส.ชนิสรา มัทธนไพศาล
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.จิราพร เหล่าเจริญวงศ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จুলณี เทียนไทย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.จิราพร เหล่าเจริญวงศ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนพันธ์ ไส้ประกอบทรัพย์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ชนิสรา มหัทธนไพศาล : มุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ต่อนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี. (Towards policy of wearing ‘traditional Thai clothes’, grassroot economy, and perspective of indigenous entrepreneurs in Ratchaburi province) อ.ที่ปรึกษาหลัก : อ. ดร.จิราพร เหล่าเจริญวงศ์

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษามุมมองและความคิดเห็นของผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ภายใต้มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก 2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือเรื่องใดไม่ตอบสนองต่อผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีเพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม หากนโยบายดังกล่าวมีการดำเนินงานที่ไม่เพียงพอผู้ประกอบการต้องการการสนับสนุนด้านใดบ้าง 3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดและมีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพทอผ้าว่าปัจจัยความสำเร็จคืออะไร มีความสัมพันธ์อย่างไรกับอัตลักษณ์ของชุมชน โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการศึกษาด้วยการใช้เทคนิคการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นกลุ่มผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ จำนวน 3 กลุ่ม โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ให้มุมมองและความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากไว้ว่าเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนช่วยเหลือการสร้างงาน สร้างรายได้ เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี รวมถึงการมีกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยแนวทางการดำเนินการพัฒนาในการตอบสนองความต้องการและเกิดประโยชน์แท้จริงแก่ผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6480027524 : MAJOR PUBLIC ADMINISTRATION

KEYWORD: Towards Policy of “Wearing Thai clothes” and Grassroot Economy:
Perspectives of Ethnic Entrepreneurs in Ratchaburi Thailand

Chanisara Mahattanaphaisan : Towards policy of wearing ‘traditional Thai clothes’, grassroot economy, and perspective of indigenous entrepreneurs in Ratchaburi province. Advisor: JIRAPORN LAOCHAROENWONG, Ph.D.

The current research endeavor aimed to first, To study the views and opinions of ethnic weaving entrepreneurs under measures to promote and support the use and wear of Thai fabrics that affect the grassroots economy. Second, To study the implementation of measures to promote and support the use and wearing of Thai fabrics that can meet the needs or issues that do not respond to ethnic weaving entrepreneurs in Ratchaburi Province in order to find suggestions for developing concrete practical guidelines. If such policies are insufficient, what kind of support do entrepreneurs need. The third objective was to study To study and analyze the success of successful entrepreneurs who are able to meet the market demand and have regular income from the weaving profession about success factors community identity. The results of the study revealed that important informants Provide views and opinions on the implementation of measures to promote and support the use and wear of Thai fabrics that affect the grassroots economy for sustainable development and preservation of the identity of the ethnic local weaving fabrics in Ratchaburi Province

Field of Study: Public Administration

Student's Signature

Academic Year: 2022

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษามุมมองและความคิดเห็นของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ภายใต้
มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งสำเร็จ

เสร็จสมบูรณ์ได้ให้คำปรึกษาแนะนำจากอ.ดร.จิราพร เหล่าเจริญวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา
งานวิจัย ที่ได้สละเวลาและได้กรุณาให้คำแนะนำในการศึกษาวิจัย และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

ตลอดจนตรวจแก้ไขงานวิจัยฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ ทุกคน ที่ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจในการทำงานวิจัยครั้งนี้ สำหรับคุณ
งามความดีอันใดที่เกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้กับครอบครัวของข้าพเจ้า บิดา มารดา และ
ผู้มีพระคุณทุกคน ที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนข้าพเจ้าในเรื่องต่าง ๆ ตลอดมา

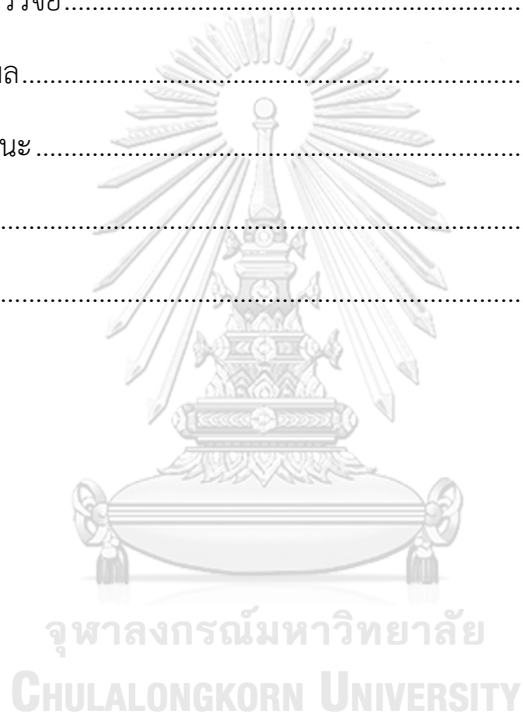
ชนิสรา มัทธนไพศาล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1	1
บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 คำถามการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	5
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	8
2.2 แนวคิดเศรษฐกิจฐานราก.....	17
2.3 แนวคิดทุนทางสังคม	19
2.4 แนวคิดทฤษฎีเครือข่าย.....	21
บทที่ 3	38
วิธีดำเนินการวิจัย	38

3.1	วิธีการวิจัย	38
3.2	กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	39
3.3	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	39
3.4	การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
บทที่ 5	66
	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	66
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	66
5.2	อภิปรายผล.....	69
5.3	ข้อเสนอแนะ	77
บรรณานุกรม	79
ประวัติผู้เขียน	83

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

การทอผ้าและผ้าทอของไทย ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทางวัฒนธรรมที่อยู่คู่กับสังคมไทยที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงชาติพันธุ์และถิ่นกำเนิดของคนที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ การทอผ้านั้นถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ทำให้ผ้าทอนั้นมีคุณค่ามาก และด้วยเทคนิคการทอต่าง ๆ ที่ต้องใช้ความอดุสาหะ ความสามารถ และความละเอียดของช่างทอสูง นอกจากนี้การทอผ้ายังมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยและสะท้อนถึงวิถีชีวิต ประเพณี ตลอดจนความคิด ความเชื่อและวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันไป แต่ทว่าเมื่อเวลาผ่านไปการทอผ้า และการใช้ผ้าไทยพื้นถิ่นกลับไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากการเข้ามาของเสื้อผ้าที่ถูกและซื้อหาได้ง่ายจากโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งคุณสมบัติของผ้าที่ผ่านการผลิตโดยเครื่องจักรนั้น สามารถดูแลได้ง่าย ราคาถูกและผลิตในปริมาณที่มาก ทำให้การใช้ผ้าไทยที่เป็นผ้าแบบดั้งเดิมเริ่มลดน้อยลง การใช้ไหมเทียมมีมากขึ้น การนำเทคโนโลยีพิมพ์ลาย การใช้ผ้าทอเลียนแบบ เช่น ผ้าขิด ผ้าจก ที่ทอเครื่องได้รับความนิยม เพราะราคาที่ถูกกว่าของดั้งเดิมหลายเท่าตัว ซึ่งอาจทำให้คุณค่าและความสำคัญของผ้าแบบดั้งเดิมเลือนหายไป ซึ่งเมื่อเทียบกับผ้าทอที่ต้องใช้เวลาในการผลิตผ้าแต่ละผืน ทักษะของผู้ทอ การออกแบบลายผ้า การเลือกใช้วัสดุดิบ ต้นทุนในการทอผ้าแต่ละผืนขึ้นมา ตลอดจนเมื่อผ้าถูกนำไปใช้และการดูแลรักษา จึงทำให้ผ้าทอของไทยอาจจะไม่ตอบโจทย์ความต้องการใช้ผ้าของสังคมสมัยใหม่ และนำไปสู่การล้มหายไปของกลุ่มผู้ทอผ้า ซึ่งเป็นอาชีพที่เก่าแก่อาชีพหนึ่งในประเทศไทย

จากปัญหาดังกล่าวทำให้เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2563 กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชน ได้เสนอเรื่อง มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย และคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษา โดยมีมติเห็นชอบการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเป็นนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นการสนับสนุนส่งเสริมในทุกวิถีทาง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้กลุ่มผู้ประกอบการประเภทผ้า มีความเข้มแข็ง และมั่นใจได้ว่าจะมีความยั่งยืน และเป็นการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ส่งเสริมให้คนในสังคมได้เห็นคุณค่าของการสนับสนุนผ้าไทย หัตถศิลป์ หัตถกรรมที่อยู่เบื้องหลัง ที่จะสร้างความมั่นคงให้ทั้งระดับชาติจนถึงระดับครอบครัว โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่ 1.ให้ถือว่ามาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเป็นนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้

ข้าราชการ ประชาชน แต่งกายด้วยผ้าไทยตามความเหมาะสมของท้องถิ่น เพิ่มขึ้นหรืออย่างน้อย สัปดาห์ละ 2 วัน 2.ให้ทุกกระทรวงพิจารณาจัดทำมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ ผ้าไทยโดยมีแนวทางของการดำเนินการโดยเน้นการอนุรักษ์ภูมิปัญญา มรดกทางวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษที่สะท้อนให้เห็นบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ด้วยการส่งเสริมและเผยแพร่ผ้าไทยพื้นถิ่นซึ่งช่วยให้สามารถดำรงคงอยู่ปรากฏเป็นความภาคภูมิใจของคนไทย และประกอบกับ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลให้ประเทศไทยอยู่ในภาวะวิกฤติและกระทบในวงกว้างต่อการใช้ชีวิตของประชาชนทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อ รายได้ของประชาชนผู้มีรายได้น้อย และผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ซึ่งเป็น เศรษฐกิจฐานราก ดังนั้น การรณรงค์กระตุ้นให้เกิดค่านิยมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าทอซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทยจะก่อให้เกิดรายได้กระจายสู่ชุมชนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

จังหวัดราชบุรีมีความหลากหลายทางเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์อันเป็นลักษณะเด่นของ จังหวัดที่สืบทอดต่อกันมาทั้งนี้เพราะสภาพภูมิประเทศซึ่งทำให้จังหวัดราชบุรีเป็นศูนย์รวมทาง วัฒนธรรม การทอผ้าใช้กันในหมู่บ้านและในเมืองนับเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมทางศิลปะของ ความหลากหลายทางเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งการทอผ้าด้วยมือตามแบบดั้งเดิมนั้น ก็ เกือบจะสูญหายไปโดยสิ้นเชิง หากไม่ได้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาได้ทันกาล ซึ่งทำให้ตระหนักได้ ว่าผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดราชบุรี ต้องได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนา รวมทั้งการส่งเสริมให้ นำมาใช้สอยในชีวิตประจำวันกันอย่างกว้างขวางมากขึ้นตามสี่สน คุณภาพ และลดตาย ให้เข้ากับ รสนิยมของตลาด โดยยังคงสามารถรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการทอผ้าพื้นบ้านพื้นเมืองหลายแห่ง ยังทอลวดลายสัญลักษณ์ ดั้งเดิม โดยเฉพาะในชุมชนที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์บางกลุ่มที่กระจายตัวกันอยู่ ในภาคต่างๆ ของประเทศไทย ศิลปะการทอผ้าของกลุ่มชนเหล่านี้ จึงนับว่าเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม อยู่จนถึงทุกวันนี้

โดยจังหวัดราชบุรี มีผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ประเภทผ้า จำนวน 54 ราย คิดเป็น 4.05 % ของ ผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP จังหวัดราชบุรีทั้งหมดจำนวน 1,334 ราย เป็นประเภทผ้า ทอ จำนวน 311 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็น 9.3 % จากจำนวนผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 3343 ผลิตภัณฑ์ และมี รายได้จากการจำหน่ายผ้า ปิงบประมาณ 2566 (เดือน ตุลาคม 2565 – กุมภาพันธ์ 2566) รวม 10,174,010 บาท (สิบล้านหนึ่งแสนเจ็ดหมื่นสี่พันสิบบาทถ้วน) โดยที่ผ่านมาจังหวัดราชบุรีได้ดำเนิน กิจกรรมส่งเสริมการสวมใส่ผ้าไทย ผ่านมาตรการส่งเสริมการสวมใส่ผ้าไทย เช่น การส่งเสริมให้ทุก หน่วยงาน/องค์กร สวมใส่ผ้าไทย การส่งเสริมและสนับสนุน การสวมใส่ผ้าไทยโดยการสร้างการรับรู้

ผ่านการประชุมเสวนา โดยสร้างการรับรู้ทั้ง 2 แบบ ออนไลน์และออนไลน์โดยด้านออฟไลน์ผ่าน นิทรรศการ หนังสือ/แคตตาล็อกผ้าไทยซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไทยในรูปแบบ หนังสือ/ แคตตาล็อก คลิปวิดีโอ และแผ่นพับ การจัดกิจกรรมการแต่งกายด้วยผ้าไทย/ผ้าพื้นเมืองจำนวนไม่น้อยกว่า 50 ครั้ง การจัดทำแผนปฏิบัติการแผนรณรงค์การแต่งกายผ้าไทยและประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติหน่วยงานที่มีการแต่งกายด้วยผ้าไทย/ผ้าพื้นเมือง ภาคประชาชน/ประชาสังคมและด้านออนไลน์ ผ่าน Application Line Facebook Youtube และ Website และ เพจราชบุรี OK Market ,Website : OTOP Today โดยการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายไม่น้อยกว่า 40 หน่วยงาน กิจกรรมการส่งเสริมผู้ประกอบการ กิจกรรมพัฒนาศักยภาพและเพิ่มช่องทางการตลาด ให้กับผู้ประกอบการ OTOP ผ้าไทยของจังหวัดราชบุรี

นโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมาส่งเสริมการเข้าถึงตลาดของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่น เช่น OTOP แต่ก็ยังขาดความต่อเนื่องเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาล ในขณะเดียวกันนโยบายจากรัฐบาลชุดใหม่ เช่น การส่งเสริมให้ข้าราชการยังไม่สามารถสนับสนุนหรือกระตุ้นเศรษฐกิจผ้าทอพื้นถิ่นได้แท้จริง และยังยืน ดังนั้น การทำวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาว่า ผู้ประกอบการมีมุมมองและความคิดเห็นอย่างไร ต่อนโยบายที่รัฐได้ออกมา นโยบายใดบ้างที่สามารถตอบสนองและไม่สามารถตอบสนองและหากว่า นโยบายที่มีนั้นไม่สามารถตอบสนองต่อผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการต้องการการสนับสนุนด้านใดบ้าง รวมทั้งประเด็นวิเคราะห์ให้ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จและสามารถผลิตผ้าทอปลอดตลาด และมีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพทอผ้าว่าความสำเร็จในการส่งออกผ้าทอของผู้ประกอบการมาจากอะไร และมีความสัมพันธ์อย่างไรกับอัตลักษณ์ของชุมชน ทั้งนี้

จากนโยบายดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานด้านมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยในหน่วยงาน จึงได้ตระหนักความสำคัญและปัญหาของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุน การใช้และสวมใส่ผ้าไทย ในการตอบสนองความต้องการและเกิดประโยชน์ที่แท้จริงแก่ผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี และด้วยศักยภาพของผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีความพยายามพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งในการเพิ่มมูลค่าซึ่งมีผลต่อเศรษฐกิจฐานรากของท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี และตระหนักถึงความยั่งยืนของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดึงมุมมองของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีมาร่วมแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นผู้รับผลประโยชน์โดยตรงภายใต้มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นในการศึกษาภูมิปัญญาและศักยภาพของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ผู้ทอผ้าพื้น

ถิ่นในจังหวัดราชบุรี แนวทางการดำเนินการพัฒนาในการตอบสนองความต้องการและเกิดประโยชน์
แท้จริงแก่ผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

1.2 คำถามการวิจัย

1. มุมมองและความคิดเห็นของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ภายใต้มาตรการส่งเสริมและ
สนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่มีผลต่อเศรษฐกิจฐานรากเป็นอย่างไร

2. มาตรการดังกล่าวเรื่องใดสามารถตอบสนองความต้องการหรือเรื่องใดไม่ตอบสนองต่อ
ผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

3. องค์ประกอบอะไรบ้างที่ทำให้ผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ที่ประสบความสำเร็จใน
จังหวัดราชบุรีประสบความสำเร็จ

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามุมมองและความคิดเห็นของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ภายใต้มาตรการ
ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย
ที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือเรื่องใดไม่ตอบสนองต่อผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัด
ราชบุรีเพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม หากนโยบายดังกล่าวมี
การดำเนินงานที่ไม่เพียงพอ ผู้ประกอบการต้องการการสนับสนุนด้านใดบ้าง

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่สามารถ
ตอบสนองความต้องการของตลาดและมีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพทอผ้าว่าปัจจัย
ความสำเร็จคืออะไร มีความสัมพันธ์อย่างไรกับอัตลักษณ์ของชุมชน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ (ผู้ประกอบการ) จำนวน 3 กลุ่ม
2. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน
3. นักสะสมผ้าทอพื้นถิ่น จำนวน 1 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านตัวแปรและเนื้อหา

มุมมองและความคิดเห็นของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ภายใต้มาตรการส่งเสริมและ
สนับสนุน การใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก โดยแบ่งเป็น 7 ด้าน ดังนี้

- (1) ด้านการส่งเสริมการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

- (2) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการ
- (3) ด้านการพัฒนาสายผ้า
- (4) ด้านการพัฒนาด้านการตลาด การสร้างและขยายตลาด
- (5) ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ
- (6) ด้านการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์
- (7) ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

จังหวัดราชบุรี

1.4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่ มีนาคม 2566 ถึง พฤษภาคม 2566

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) อันประกอบไปด้วยการวิจัยมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยอาศัยวิธีการจัดประชุม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาพื้นที่ และการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นการศึกษามุมมองของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ภายใต้มาตรการดังกล่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดประชุม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาพื้นที่ และการจัดกิจกรรม สัมภาษณ์ทั้งหมด แล้วนำมา วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ โดยเครื่องมือที่ใช้มีการสร้างกรอบในการ วิเคราะห์เนื้อหาจาก ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างประเด็นคำถาม สำหรับการ สัมภาษณ์

การตรวจสอบข้อมูล ก่อนทำการวิจัยผู้วิจัยทำการส่งคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ให้ อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบ และทำการแก้ไขตามคำแนะนำให้สมบูรณ์ก่อนการสัมภาษณ์จริง และเมื่อเก็บข้อมูล เรียบร้อยแล้วได้ทำการตรวจสอบโดยใช้การประชุม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาพื้นที่ และการจัดกิจกรรม

การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลและผลการวิจัยแบบการพรรณนาเชิง วิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามคำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอบเขตของ การวิจัยที่ผู้ประกอบการนำไปปฏิบัติจริง แนวคิดการพัฒนาต่อยอด สถานการณ์และสภาพของ เศรษฐกิจฐานรากในปัจจุบัน อันนำมาสู่ผลการวิเคราะห์และการจัดทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับการนำ นโยบายมาปฏิบัติซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่องมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย โดยจะศึกษาวิธีการน่านโยบายไปปฏิบัติ การศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจฐานราก แนวคิดทุนทางสังคม และแนวคิดทฤษฎีเครือข่าย

2. การสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยมีการสัมภาษณ์ผู้ดูแลมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยในกลุ่มผ้าทอของจังหวัดราชบุรี โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ดูแลเรื่องนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากในกลุ่มผ้าทอ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ พัฒนาการจังหวัดราชบุรี, ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน, นักวิชาการพัฒนาชุมชนผู้รับผิดชอบมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการชาติพันธุ์ในชุมชนของจังหวัดราชบุรีที่ประสบความสำเร็จแตกต่างกัน จำนวน 3 ราย ได้แก่ อนุรักษ์ผ้าจากทอมือ , ศูนย์ทอผ้าจกวัดรางบัว , กลุ่มทอผ้าห่านเอฟ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์ ผู้สะสมผ้าทอพื้นถิ่นของจังหวัดราชบุรี เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ซื้อผ้าทอที่มีต่อมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

3. การทำ Participatory Action Research (PAR) สำหรับ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลวิธีวิจัยชิ้นนี้ เกิดจากที่ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานดังกล่าวได้มีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในฐานะผู้นำมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยในกลุ่มผ้าทอของจังหวัดราชบุรีไปสู่ผู้ประกอบการให้เป็นรูปธรรมในการนำไปปฏิบัติอย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้ประกอบการ เป็นงานที่ทางผู้วิจัยรับผิดชอบโดยตรง และผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการดูแลกลุ่มผู้ประกอบการผ้าไทยในจังหวัดราชบุรีตั้งแต่เดือนตุลาคม 2565 – มีนาคม 2566 โดยผู้วิจัยสามารถเข้าถึงและนำข้อมูลที่ได้อามาใช้ในการออกแบบและช่วยเหลือตัวผู้ประกอบการเพื่อให้นโยบายที่ลงมานั้นเห็นผลและมีประโยชน์กับทางผู้ประกอบการ ทั้งนี้ในหมู่ผู้ประกอบการเองอาจจะมีคนที่ประสบความสำเร็จต่างกัน วิธีวิจัยชิ้นนี้จะช่วยเหลือและสามารถหิบบั่มแนวทางช่องทางจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จมาช่วยกลุ่มที่ยังต้องการความช่วยเหลือและการพัฒนาต่อไป

1.6. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการนำมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบาลหวังจะเป็นกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองได้ อย่างยั่งยืน ซึ่งมีจุดยืนการสืบสานและคงไว้ซึ่งอัต

ลักษณะผ้าทอพื้นถิ่นของผู้ประกอบการชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี จากมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่มีต่อนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการสวมใส่ผ้าไทยผ่านผลลัพธ์ ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จจากการทอผ้าจำหน่าย การปรับปรุงแก้ไขแนวทางการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจฐานราก แนวคิดทุนทางสังคมและแนวคิดทฤษฎีเครือข่ายสามารถนำมาตรการดังกล่าวไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้ประกอบการแต่ละรายได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.ทราบถึงมุมมองและความคิดเห็นของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ภายใต้มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

2.ทราบถึงการดำเนินงานของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือเรื่องใดไม่ตอบสนองต่อผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีเพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม หากนโยบายดังกล่าวมีการดำเนินงานที่ไม่เพียงพอ ผู้ประกอบการต้องการการสนับสนุนด้านใดบ้าง

3.ทราบถึงแนวทางความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดและมีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพทอผ้าว่าปัจจัยความสำเร็จคืออะไร มีความสัมพันธ์อย่างไรกับอัตลักษณ์ของชุมชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ต๋อนนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก ทัศนศึกษา จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ
- 2.2 แนวคิดเศรษฐกิจฐานราก
- 2.3 แนวคิดทุนทางสังคม
- 2.4 แนวคิดทฤษฎีเครือข่าย
- 2.5 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- 2.6 มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการจัดการและประสานกิจกรรมโดยบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ซึ่งถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในกระบวนการนโยบาย เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย และเจตนารมณ์ในการดำเนินนโยบาย ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ เพราะนโยบายที่ถูกกำหนดออกมานั้น จะมีความเหมาะสมมากหรือไม่ สามารถนำไปปฏิบัติแล้วเกิดความล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จ ล้วนก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน และยังส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ของรัฐด้วยเช่นกัน ดังนั้น การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งในด้านการรอบความคิด เชิงทฤษฎี แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติผ่านมุมมองและความคิดเห็นของผู้นำไปปฏิบัติ ซึ่งมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.1.1. ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(Pressman & Wildavsky, 1973) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการของปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่มีการกำหนดไว้ก่อนหน้านั้นแล้วกับการกระทำ หรือ ปฏิบัติการทั้งหลายที่มุ่งให้บังเกิดผลไปตามนั้น หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ขั้นตอนการดำเนินงานของรัฐบาลให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้น จึงต้องมีนโยบายเกิดขึ้นก่อนแล้วจึงมีการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ออกมาซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดการและประสานสิ่งที่จะทำให้เกิดผล การปฏิบัติในลักษณะที่เป็นลูกโซ่ ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล

(Mazmanian & Sabatier, 1989) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การนำการกำหนดนโยบายที่รัฐบาลได้ตัดสินใจไว้ซึ่งอาจอยู่ในรูปของกฎหมาย คำสั่ง มาตรการของ รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีไปปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์โดยมีขั้นตอนประกอบด้วยกระบวนการ ต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จของนโยบายการยินยอมปฏิบัติตามของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(วรเดช จันทรศร, 2530) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นเรื่องของ การศึกษาว่า องค์กร บุคคล กลุ่มบุคคล ที่รับผิดชอบสามารถนำทรัพยากรการบริหารทั้งหมดที่ เกี่ยวข้องมาใช้กระตุ้นให้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่มากนักน้อยเพียงใด หรือ กล่าวอีกความหมายหนึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของความสามารถที่จะ ผลักดันให้การทำงานของกลไกที่สำคัญทั้งหมดสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้ตั้ง เอาไว้มากนักน้อยเพียงใด ซึ่งการศึกษานำนโยบายไปปฏิบัติที่ผ่านมาเพื่อนำทฤษฎีนโยบายเฉพาะ เรื่อง (Issues) มากกว่าการสร้างทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบเบ็ดเสร็จ

(ศุภชัย ยาวะประภาส, 2545) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการ ที่ไม่หยุดนิ่งมีความต่อเนื่องแต่ละขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือการนำไปปฏิบัติเกี่ยวข้องกันอย่าง ต่อเนื่อง และเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของนโยบาย

(มยุรี อนุমানราชชน, 2547) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการแปลง นโยบายที่ถูกกำหนดไว้ให้เป็นแนวทาง/แผนงาน/โครงการกิจกรรม ในการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งอาจเป็นมาตรการรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วยการจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์การวางแผน โครงการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนดการออกแบบองค์การ และการดำเนินงานให้เป็นไปตาม แนวทางการดำเนินงานโครงการที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุป การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการจัดการและประสาน กิจกรรมโดยองค์กร กลุ่มบุคคล บุคคล ต่อเนื่องเป็นขั้นตอนจากนโยบายแปลงไปเป็นการปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแสวงหาวิธีการ และแนวทางเพื่อปรับปรุงนโยบาย แผนงาน และการ ปฏิบัติงาน เพื่อให้หน่วยที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติสามารถดำเนินการนำทรัพยากรการบริหารตามได้ ตามแผนงาน โครงการที่กำหนดไว้ ตามปรากฏการณ์ หรือสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นซึ่งในกรณีของ การนำมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยไปปฏิบัติ ก็จะมีการแปลงเป็น แผนงาน โครงการ และกิจกรรมและเกิดกระบวนการถ่ายทอดนโยบาย ไปยังผู้ประกอบการผ้าทอชาติ

พันธู์ในระดับชุมชนวางแผนดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพปัญหาและปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบายของแต่ละผู้ประกอบการต่อไป

2.1.2. ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ

การนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติที่นำมาใช้ในการศึกษา จะแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง

แนวทางตามทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจของรัฐบาลกลางหรือผู้กำหนดนโยบายในการกำหนดเป้าหมายของนโยบายอย่างชัดเจนรวมถึงการติดตามกำกับดูแลและควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเริ่มต้นมาจากการตัดสินใจของรัฐบาลกลางหรือผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งไม่คำนึงถึงผลกระทบของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อการให้บริการ โดยเห็นว่านโยบายนั้นเป็นปัจจัยนำเข้า และการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นผลลัพธ์ โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายและเน้นการใช้อำนาจของผู้นำความสามารถของผู้กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของนโยบายให้ชัดเจนรวมถึงควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นสำคัญตามบทบาท Van Meter, Donald S. & Van Horn, Carl E., Paul Sabatier & Danial Mazmanian, Alison, Pressman, Wildavsky และ Bardach อ้างถึงใน (สัญญา เศรษฐกิจ 2562) หน้า 99-102

2. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบน

แนวทางตามทฤษฎีนี้ปฏิเสธแนวคิดนโยบายระดับบนและส่งนโยบายลงมา โดยให้ความสำคัญเน้นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในฐานะผู้ให้บริการและเห็นว่าการต่อรองที่เกิดในเครือข่ายของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทฤษฎีนี้เกิดขึ้นเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งวัตถุประสงค์ของนโยบายไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งให้ความสำคัญกับสภาพความเป็นจริงในระดับการยอมรับนโยบายปฏิบัติ การให้บริการของผู้กำหนดนโยบายและในระดับล่างและระดับของการบริการการพัฒนาในลักษณะดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์นั้น จึงจำเป็นต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการระบุเครือข่ายของตัวแสดงในการศึกษาสภาพความเป็นจริงพฤติกรรม และการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ อย่างชัดเจน Lipsky , Elmore Hjern อ้างถึงใน (สัญญา เศรษฐกิจ 2562) หน้า 102-105

3. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบผสม

ทฤษฎีผสมนี้รวมเอาส่วนผสมจากทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกันเพื่อเป็นการปิดข้อต่อของสองทฤษฎีข้างต้น เช่น ในทฤษฎีบนลงล่างเน้นการเริ่มต้นจากผู้กำหนดนโยบาย เน้นการนำการตัดสินใจของรัฐบาลกลางหรือผู้กำหนดนโยบายไปปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างชัดเจน

ในขณะที่ทฤษฎีล่างขึ้นบนเริ่มต้นจากผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ให้ความสำคัญกับสภาพความเป็นจริง ดังนั้นการการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบผสม เป็นแนวทางที่บูรณาการขึ้นมา โดยผลลัพธ์คือความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งพิจารณาจากผลผลิต ผลกระทบ และผลของนโยบายที่ส่งผลประโยชน์โดยรวม ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ ความสามารถขององค์กร การวางแผนการควบคุม ผู้นำและความร่วมมือ และสภาพแวดล้อมภายนอก สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการบริหาร (วรเดช จันทรศร, 2554)

2.1.3. ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(วรเดช จันทรศร, 2540)แบ่งได้ 2 ขั้นตอน ต่อระดับมหภาคและขั้นตอนระดับจุลภาค ดังนี้

1. ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค (Macro) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1.1) ขั้นตอนการแปลงนโยบายซึ่งออกมาเป็นรูปแนวทางปฏิบัติแผนงานหรือโครงการโดยผู้รับผิดชอบในการแปลงนโยบายจะต้องศึกษาเป้าหมายของนโยบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จของการนำนโยบายมาปฏิบัติ ทั้งนี้ต้องมีความสอดคล้อง ความชัดเจนของนโยบายและวัตถุประสงค์ของนโยบายและการให้ความร่วมมือของหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ

1.2) ขั้นตอนการยอมรับ (Adopt) เพื่อให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นหรือภูมิภาค รับแผนงานโครงการไปแปลงนโยบายนั้นมาปฏิบัติซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างเช่นสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจสังคมและการเมืองผลประโยชน์และความขัดแย้งที่เป็นลักษณะของหน่วยงานรับผิดชอบ

2. ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค (Micro) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

2.1) ขั้นการระดมพลัง (Mobilization) เป็นขั้นตอนที่หน่วยงานท้องถิ่นหรือภูมิภาค ซึ่งประกอบไปด้วยการดำเนินการ 2 กิจกรรมได้แก่การพิจารณารับนโยบายแสวงหาการสนับสนุนของนโยบาย จากท้องถิ่น ชุมชน เพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งท้องถิ่นหรือชุมชนจะดูถึงความเหมาะสม ความสำเร็จ และความสอดคล้องเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและนำไปสู่การแสวงหาการสนับสนุนจากสมาชิกในท้องถิ่นหรือชุมชนต่อไป

2.2) ขั้นการปฏิบัติ (Deliverer Implementation) ในกระบวนการเพื่อปรับเปลี่ยนแผนงานโครงการหรือแนวทางที่ได้มีการสนับสนุนและยอมรับมาสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งการ

สร้างความสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัยในการแสวงหาวิธีการในการนำแนวทางการปฏิบัติโครงการหรือแผนงานให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นในช่วงเวลานั้น ๆ

3. ขั้นตอนการสร้างความเป็นปึกแผ่น (Institutionalization) หรือความต่อเนื่อง นโยบายใดก็ตามจะเกิดความสำเร็จหรือผลลัพธ์ในระยะยาวจะเกิดขึ้นไม่ได้หากนโยบายนั้นไม่ถูกนำมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากการปรับเปลี่ยนการยอมรับและการสนับสนุนให้เป็นหน้าที่ของผู้ปฏิบัติเนื่องจากหน่วยปฏิบัติในระดับล่างจะมีความต้องการในการปฏิบัติในช่วงระยะเวลาอันสั้นซึ่งเมื่อต่อมาผู้กำหนดนโยบายเลือกให้งบประมาณหรือความสนใจหน่วยปฏิบัติระดับล่างก็มักจะเลิกปฏิบัติตามนโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นมาดังนั้นผู้เกี่ยวข้องต้องหาทางทำให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2.1.4. ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(Van Meter & Van Horn, 1975) ได้กล่าวถึงตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งได้ตั้งชื่อตัวแบบนี้ว่า “A Model of the Policy Implementation Process” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในศึกษากระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบไปด้วยปัจจัยหลักในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 6 ตัวดังนี้

1. วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย เป็นพื้นฐานสำคัญในกำหนดการปฏิบัติตามนโยบาย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย เพราะ เนื่องจากวัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบาย คือ การกำหนดรายละเอียดของเป้าหมายนโยบายเพื่อระบุ ซึ่งง่ายต่อการวัดผลลัพธ์การปฏิบัติตามนโยบายซึ่งจะชัดเจนเพียงใดขึ้นอยู่กับความชัดเจนของการกำหนดมาตรฐานนโยบายและความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างสัมพันธ์กันในตัวเอง

2. ทรัพยากรนโยบาย คือ สิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการนโยบายซึ่งรวมถึงเงินและสิ่งส่งเสริม ที่กำหนดในแนวทางแผนงานและโครงการซึ่งจะช่วยส่งเสริมและให้ความสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3. การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง คือ การสื่อสารเกี่ยวกับวัตถุประสงค์นโยบายและมาตรฐานงานเพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้องในแนวทางแผนงานและโครงการเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ขัดแย้งกันและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย

4. ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ความสามารถและศักยภาพของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ขนาดของหน่วยงาน ความสามารถในการควบคุมบังคับของหน่วยงานย่อยที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการการนำนโยบายมาปฏิบัติ ทรัพยากรของหน่วยงาน การได้รับการสนับสนุน

ของฝ่ายกฎหมายและฝ่ายบริหาร ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างผู้กำหนดนโยบาย ผู้ประกาศนโยบาย รวมไปถึงผู้รับนโยบายมาปฏิบัติ

5. เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ต้องคำนึงถึง การบริหารทรัพยากรทางเศรษฐกิจเพื่อให้หน่วยงานที่นำนโยบายมาปฏิบัติสามารถสนับสนุนและส่งเสริมเพียงพอให้แนวทางแผนงานหรือโครงการประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ความคิดเห็นของประชาชนหรือสาธารณะมีลักษณะอย่างไร มีความสัมพันธ์อย่างไรกับประชาชนที่หลากหลายในสังคม รวมทั้งแรงสนับสนุนจากกลุ่มผลประโยชน์

6. ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย 2) ทศนคติต่อนโยบาย และ 3) ความเข้มข้นของทัศนคติ

(วรเดช จันทรศร, 2554) ได้แสดงบูรณาการของการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีนิรนัยและทฤษฎีอุปนัยโดยอาศัยหลักวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตรรกะหรือการใช้เหตุใช้ผลตลอดจนการพิจารณาเปรียบเทียบกับปัจจัยต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาในแต่ละวิธีแล้วสามารถสรุปเงื่อนไข/ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วจะประสบความสำเร็จ สามารถจำแนกได้ 12 ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านนโยบาย นโยบายที่นำไปปฏิบัติแล้วจะประสบความสำเร็จได้นั้นควรมีความต่อเนื่องในการดำเนินการต่อ โดยมีการระบุแนวทางของนโยบายชัดเจนซึ่งทำให้เห็นว่ามีโครงสร้าง เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความเป็นจริง และตัวชี้วัด การประเมินและการติดตามผลที่มีความชัดเจน

2. ด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน แนวทางการปฏิบัติงานต้องมีความชัดเจน เข้าใจง่ายในขั้นตอนและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย ซึ่งอาจมีกฎระเบียบในการปฏิบัติงานและมีการบริหารอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติและมีระบบในการกำหนดบทลงโทษและการให้รางวัล แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานควรมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวด้วย

3. ด้านทรัพยากร ประกอบด้วย มีการบริหารทรัพยากรทางการเงินที่มีความเหมาะสมและเพียงพอเพื่อกระจายทรัพยากรและความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

4. หน่วยงาน/องค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วยหน่วยงานมีโครงสร้างที่มีลักษณะไม่ซับซ้อน บุคลากรมีเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งช่วยให้ด้านปฏิสัมพันธ์และเครือข่ายไม่ซับซ้อน เนื่องจากสามารถทำให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี มีกระบวนการในการติดต่อสื่อสารอย่างเป็นระบบและไม่เป็นทางการ มีความพร้อมที่จะเรียนรู้และมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

5. ผู้บริหาร และผู้กำหนดนโยบาย ประกอบด้วย ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำ ทักษะ และความสามารถในการบริหารงานในการใช้อำนาจตามอำนาจหน้าที่โดยมีกระบวนการตัดสินใจที่เด็ดขาดและไม่ซับซ้อน มีความสามารถในการตอบสนองปัญหาได้อย่างรวดเร็ว มีความเข้าใจลักษณะ และสถานการณ์การปฏิบัติงานตอบสนองวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และช่วยสนับสนุนและช่วย ส่งเสริม สร้างแรงจูงใจและสร้างความผูกพันภายในหน่วยงานให้ผู้ปฏิบัติงาน

6. บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงานควรมีทักษะและความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมกับงานโดยผ่านการคัดสรร การได้รับการฝึกอบรม การประเมิน ของ หน่วยงานโดยผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจและมีการยอมรับในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ นโยบายรวมถึงมีความเต็มใจและพอใจสามารถตอบสนอง เรียนรู้และปรับตัวไปในทิศทางเดียวกัน กับนโยบายและหน่วยงานได้ดี

7. สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ได้รับการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสีย โดยสภาพแวดล้อมของสิ่งดังกล่าวสอดคล้อง กับความสามารถในการนำนโยบายไปปฏิบัติและตอบสนองความต้องการของส่วนรวมโดยอาจมีการ สนับสนุนทางการเมืองและกฎหมาย ส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น และมีการให้ความสนใจต่อปัญหา จากประชาชน

8. กลุ่มเป้าหมาย/ประชาชนผู้รับบริการ ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมายและ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจของผลประโยชน์และผลเสียในนโยบาย และให้ความสนใจรวมถึง การมีทัศนคติที่ดีต่อนโยบายซึ่งทำให้เกิดแรงสนับสนุนในการนำนโยบายมาปฏิบัติ

9. การประสานงานและความร่วมมือ ประกอบด้วย มีการสื่อสารและ ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพและสม่ำเสมออาจขึ้นอยู่กับจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีน้อยและ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทำให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการนำนโยบายมาปฏิบัติ

10. การประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือ ประชาชนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจซึ่งช่วยให้สามารถตอบสนองและส่งเสริมการนำนโยบายมา ปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

11. การวางแผนและการควบคุม ประกอบด้วย สามารถดำเนินการควบคุมโดย วิธีการควบคุมดูแลและประเมินผลการปฏิบัติงานมีความชัดเจนและมีมาตรฐานซึ่งจะช่วยกระตุ้นและ ส่งเสริมให้การดำเนินการวางแผนและการควบคุมมีประสิทธิภาพ

12. มาตรการในการตรวจตราและประเมินผล ประกอบด้วย มีการประเมินผล ระหว่างการดำเนินการของการปฏิบัติงานแต่ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อบุคลากรผู้ปฏิบัติงานและมีการ ติดตามผลสะท้อนกลับหรือผลลัพธ์อยู่ในกระบวนการวางแผนและออกแบบแนวทางแผนงานหรือ โครงการ

โดยเกณฑ์ที่สามารถวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกันน่านโยบายมาปฏิบัติจากเงื่อนไขหรือมิติต่างๆดังต่อไปนี้ (วรเดช จันทรศร, 2554)

มิติแรก เป็นการมองผลของการน่านโยบายมาปฏิบัติออกเป็น 3 ระดับ คือ

1) ผลผลิต (Outputs) คือ สามารถใช้เกณฑ์การวัดด้านปริมาณ เช่น เวลา ค่าใช้จ่าย และคุณภาพ เช่นความพึงพอใจ เป็นต้น โดยผลผลิตของนโยบายที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้นจะต้องมีผลผลิตที่ได้ครบและเป็นตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของนโยบาย

2) ผลลัพธ์ (Outcomes) สามารถวัดได้โดยพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่กลุ่มเป้าหมายได้รับนโยบาย กล่าวคือผลที่เกิดหลังจากผลผลิต นโยบายที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีผลลัพธ์ที่เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

3) ผลสุดยอดหรือผลลัพธ์สุดท้าย (Ultimate Outcomes) คือ ผลผลิตและผลลัพธ์โดยรวมจะต้องส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศจึงจะเป็นนโยบายที่ประสบความสำเร็จ

มิติที่สอง ผลของนโยบายต้องไม่มีปัญหาทางด้านมาตรการของนโยบาย ผลที่ได้จากการน่านโยบายคุ้มกับสิ่งที่เสียไป กล่าวคือผลของความสำเร็จในการน่านโยบายมาปฏิบัติจะต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบที่ไม่ดีต่อแนวทางนโยบายหรือโครงการอื่นๆ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือรวมไปถึงไม่มีปัญหาด้านมนุษยธรรมหรือศีลธรรม

มิติที่สาม ผลรวมของการน่านโยบายไปปฏิบัติทั้งหมดต้องก่อให้เกิดผลของการพัฒนา ประเทศเกิดผลของการพัฒนาประเทศตามความต้องการ

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่าในการวัดผลของความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการน่านโยบายมาปฏิบัตินั้นไม่ควรให้ความสนใจเพียงผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์สุดท้าย (Ultimate Outcomes) เพื่อส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศตามความต้องการ

2.1.5.กลยุทธ์การน่านโยบายไปปฏิบัติ

(กล้า ทองขาว, 2551) 1) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนโยบาย การประชาสัมพันธ์อย่างเข้าถึงและกว้างขวาง โดยอาศัยสื่อ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องผ่านส่วนกลางและท้องถิ่น โดยได้รับความร่วมมือกับรัฐบาลในการประชาสัมพันธ์ การดำเนินนโยบายได้รับการนำมาใช้มาก โดยศึกษาสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและประชาชนมากที่สุดถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์นโยบายในทุกพื้นที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์นโยบายมีความสำคัญในการสร้างความเข้าใจให้ทั่วถึงกับผู้เกี่ยวข้องจะสามารถช่วยจูงใจบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบให้เห็น ความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อนโยบาย

2) การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้มีอำนาจหรือผู้นำ เป็นกลยุทธ์สำคัญในการรับรู้โดยเฉพาะผู้มีอำนาจในส่วนกลางคือนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยจะเป็นตัวแทนสำคัญในการแสดงตนว่าเป็นผู้ผลักดันการนำนโยบายมาปฏิบัติ กล่าวคือผู้มีอำนาจให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้นโยบาย มีการทำหนังสือราชการเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อชี้แจงให้เข้าใจนโยบาย และสั่งการให้ปฏิบัติเป็นระยะๆ มีการเชิดชูเกียรติให้แก่บุคคลและองค์กรที่สนับสนุนนโยบาย หรือมีผลงานดีเด่นด้วยเห็นว่าการนำนโยบายดังกล่าวสามารถช่วยส่งเสริมประชาชนในด้านต่างๆ นอกจากนี้ผู้นำคนสำคัญในภูมิภาคและท้องถิ่นเป็นกำลังสำคัญในการขอความร่วมมือในระดับต่างๆ จะเห็นว่ากลยุทธ์การใช้ความสนับสนุนจากผู้มีอำนาจหรือผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ เพราะผู้มีอำนาจใช้อำนาจในการสั่งการ เพื่อให้มีและสามารถใช้บริหารทรัพยากรต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกหรือสนับสนุนโครงการหรือแผนงาน การประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ เป็นต้น และมีอิทธิพลจูงใจให้บุคคลอื่นๆ มีความพร้อมในการให้ความร่วมมือ และตระหนักถึงความสำคัญ ซึ่งสนับสนุนให้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุผลสำเร็จ

3) การจัดโครงสร้างองค์การบริหารและการประสานงานที่บูรณาการเพื่อความคล่องตัวในการประสานนโยบายในการปฏิบัติให้นโยบายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความคล่องตัวและรวดเร็ว สามารถแลกเปลี่ยนปัญหาอุปสรรคในระดับต่างๆ ซึ่งช่วยให้ฝ่ายวิเคราะห์นโยบายสามารถวางแผนให้รับมือกับสถานการณ์ของปัญหาได้อย่างทันเวลา และลักษณะสำคัญของโครงสร้างองค์การที่มีลักษณะมีความยืดหยุ่นสูงหรือเป็นองค์การที่สร้างมาแก้ไขปัญหาเฉพาะกิจที่ต้องอาศัยการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการก่อนแบบเป็นทางการ โดยมีองค์ประกอบของคนจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งผู้นำจากสถาบันสังคมอื่นๆ

4) การใช้เวทีประชุมอบรมหรือแลกเปลี่ยนปัญหา โดยการประชุมอบรมเป็นการสร้างความเข้าใจและจูงใจบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบนโยบายให้เข้าใจถึงความสำคัญและที่มาของนโยบาย และแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการนำนโยบายมาปฏิบัติร่วมกัน อีกทั้งเป็นการขยายการศึกษา ความคิด การแลกเปลี่ยนมุมมองต่อนโยบาย การประชุม การวิเคราะห์ การอภิปราย ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องจากนโยบายได้แลกเปลี่ยนให้คำปรึกษา ระหว่างผู้ปฏิบัติกับผู้รับผิดชอบของนโยบายซึ่งช่วยสร้างความเข้าใจและสามารถช่วยเหลือหากพบว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย

5) การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อแจกจ่ายแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย โดยจัดประชุมชี้แจงแนวทางการปฏิบัติให้แก่ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติให้เข้าใจขั้นตอน กระบวนการ วิธีการ และร่วมกันแก้ปัญหาให้เข้าใจวัตถุประสงค์ตรงกันและบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

6) การคัดเลือกตัวแทนเป็นผู้นำคนสำคัญ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในการบริหารโครงการโดยผู้นำคนสำคัญมีความสามารถในการบริหารงานแต่ละระดับ มีความรับผิดชอบ มีเจตคติที่ดีที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และเคยมีประสบการณ์ในการบริหารโครงการประสบความสำเร็จมาแล้ว

7) การติดตามผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ มีการตรวจเยี่ยมผู้ปฏิบัติงานตลอดระยะเวลาของการนำนโยบายมาปฏิบัติเพื่อให้เข้าใจปัญหาการปฏิบัติในภาคสนามและผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติและเป็นการเสริมกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

2.2. แนวคิดเศรษฐกิจฐานราก

(ประเวศ วะสี, 2558) ได้ให้ความหมายของ“เศรษฐกิจฐานราก” ว่าเป็นรากฐานของประเทศถ้าฐานมีความแข็งแรงจะรองรับประเทศทั้งหมดให้มั่นคง โดยถ้าเศรษฐกิจฐานรากกับเศรษฐกิจมหภาคสามารถมีปฏิสัมพันธ์โดยช่วยเหลือกันทำให้เกิดการบูรณาการเพื่อการพัฒนาโดยมีความสมดุล ยั่งยืนและก้าวหน้า การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่แสดงถึงความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากและวิสาหกิจชุมชน ซึ่งการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ครอบคลุมอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เป็นรูปธรรมของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ที่ส่วนหนึ่งซ้อนทับกับระบบเศรษฐกิจชุมชน หรือหมายถึง ความสามารถสมรรถนะในการจัดการของชุมชนที่สามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจ อุตสาหกรรมชุมชน และการเชื่อมโยงกับการตลาด ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจมหภาคอย่างเกื้อกูลและชุมชนเข้มแข็งมากขึ้นและเข้มแข็งไปด้วยกัน ซึ่งสัมมาชีพและวิสาหกิจชุมชนอาจมีได้ ยกตัวอย่างเช่น เกษตรกรรม การแปรรูปอาหาร ตลาดชุมชน วิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยวชุมชน ระบบข่าวสารชุมชน กล่าวโดยสรุปว่าเศรษฐกิจชุมชนเป็นเศรษฐกิจบูรณาการที่เชื่อมโยงชีวิต สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน), 2559) ได้ให้ความหมายของ “เศรษฐกิจฐานราก” ว่าเป็นระบบ เศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม ทำให้เกิดการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ และมีลักษณะระบบเศรษฐกิจแนวราบที่สร้างความสัมพันธ์และส่งผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างผู้คนให้เกิดความร่วมมือ เกิดโอกาส และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเศรษฐกิจร่วมของชุมชนและ

ระหว่างบุคคล เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะการสร้างความร่วมมือ ความรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยองค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย จากกรรวมกลุ่ม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในชุมชน โดยมีการจัดการทุนชุมชน ระบบการเงินของชุมชน ระบบข้อมูลที่ทันสมัยรอบด้าน ชุมชนมีระบบการผลิต สร้างการมีส่วนร่วมในทุกระดับและทุกมิติในการบรรลุเป้าหมายและ สัมพันธภาพที่ดี บนพื้นฐานของคุณธรรม และจริยธรรม

(กรมพัฒนาชุมชน, 2562) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2568) “เศรษฐกิจฐานราก” มีเป้าหมายเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้และช่วยเหลือเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ เกิดการสร้างอาชีพและกระจายรายได้ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เสมอภาคจากระดับชุมชน โดย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นเศรษฐกิจฐานราก ประกอบด้วยแผนย่อย 2 แผน ได้แก่

1) การพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ โดยการพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานการเป็นผู้ประกอบการ เป็นผู้ประกอบการที่ได้รับการสนับสนุนการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ รวมถึงการบริหารจัดการหนี้สิน แก้ไขปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืน และการใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมากระดับ

2) การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เน้นการพัฒนาจัดตั้งกลุ่มที่เป็นที่ยอมรับอย่าง ชัดเจนเป็นที่ยอมรับเพื่อเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนาช่องทาง การตลาดและเครือข่ายเพื่อให้เกิดตลาดครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำ-ปลายน้ำอย่างเป็นธรรม สร้างโครงสร้างเพื่อการกระจายรายได้ให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

กล่าวโดยสรุปว่า เศรษฐกิจฐานรากคือระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่สร้างและส่งผลต่อความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือสร้างโอกาส มีการรวมกลุ่ม มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีระบบการบริหารจัดการ และความเอื้ออาทรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจระดับประเทศ ในการลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคน และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยมีเป้าหมายคือ เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งมีการพัฒนาไปทั้งระบบ มีความต่อเนื่อง และมีความสมดุล ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนได้

2.3 แนวคิดทุนทางสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี (2549) ได้ให้ความรู้และความคิดเรื่องทุนทางสังคมจากแหล่งความรู้ทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ประกอบกับการระดม ขอบคิดเห็นจากเวทีต่างๆ จึงได้ประมวลสรุปความหมายและ องค์ประกอบของทุนทางสังคมให้สอดคล้อง กับบริบทของสังคมไทย ดังนี้

“ ทุนทางสังคม” เกิดจาก การรวมตัวกัน รวมคิด รวมทำ ร่วมสร้าง บนพื้นฐานของความ ผูกพัน ความไวเนื้อเชื่อใจ สายใยและวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทยผ่านความสัมพันธ์อย่างเป็น ระบบโดยมีส่วนประกอบหลัก ได้แก่ คน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ ซึ่งทำให้เกิดการ ส่งเสริมในชุมชนและสังคม โดยส่วนประกอบหลักทั้ง 4 ดานมีบทบาทและเชื่อมโยงให้เกิดทุนทาง สังคม ดังนี้

2.3.1 คน มีบทบาทหลักในการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศ ซึ่งต้องได้รับการ พัฒนาในทุกมิติทั้งด้านสุขภาพ ดานจิตใจ และด้านสติปัญญา โดยมุ่งให้มีร่างกายแข็งแรงสามารถดูแล ตนเองได้ มีจิตใจดี มีความเอื้ออาทร มีวินัย เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม มีความเสียสละ มีจิตสำนึก สาธารณะ มีศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง พร้อมปรับตัวใหญ่เทวาทันสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมทั้งมีทักษะและความ รูในการประกอบอาชีพที่สนับสนุนการพัฒนาชาติ ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เมื่อมา รวมตัวรวมกันดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ โดยสามารถนำความรู้ที่ ตนเองมีอยู่มาแลกเปลี่ยน เกิดการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดประโยชน์ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.3.2 สถาบัน มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้เกิดพลังรวมของ คนในชุมชน/ สังคมทำให้คนในสังคมอยู่รวมกันได้อย่างสันติสุข โดยมีสถาบันหลัก อาทิ สถาบัน ครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันการศึกษา ภาครธุรกิจเอกชน และสื่อ ซึ่งส่วนประกอบสถาบันมีความสำคัญในการชี้แนะและมีอิทธิพลสูงต่อ พฤติกรรม ค่านิยมของคนใน สังคมในวงกว้าง ในการสร้างสรรค์สังคมการพัฒนาประเทศได้อย่างมหาศาล

2.3.3 วัฒนธรรม เป็นวิถีการดำเนินชีวิตซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้นๆและสืบทอด ต่อกันมาอย่างยาวนาน มีความหลากหลายในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน อาจออกมาในรูปของค่านิยม ความเชื่อ จารีตประเพณี นอกจากนี้ยังมีในรูปของแหล่งประวัติศาสตร์ สถานที่โบราณสถาน ฯลฯ ซึ่งวัฒนธรรมสามารถเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างคนในสังคมให้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเอง ทำให้เกิด ความภูมิใจ ห่วงแหนในรักษา สืบทอด การอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนาและการต่อยอดเพื่อประโยชน์ ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ กับเครือข่าย

2.3.4 องค์ความรู้ ประกอบไปด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ โดยภูมิปัญญาของท้องถิ่น เป็นการดำเนินชีวิตที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นพื้นฐานทางความคิดและ หลักเกณฑ์การกำหนดคุณค่าและจริยธรรมที่มีการสั่งสมสืบทอดกันมายาวนาน จากอดีตถึงปัจจุบันจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง ทำให้เกิดความหลากหลายแตกต่างของความรู้ที่สร้างสรรค์ใน การอยู่ร่วมกันของคนและธรรมชาติอย่างเกื้อกูลกันมาไซประโยชน์ โดยอาจมีการความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ เพื่อสามารถนำมาใช้ในทาง ปฏิบัติได้ มีความหลากหลาย เพื่อปรับเปลี่ยนและแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อ ตอบสนองวัตถุประสงค์หรือความต้องการของชุมชนได้ เช่น การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้เหมาะสมความต้องการของตลาด เป็นต้น

(โกวิทย์ พวงงาม, 2553) ทูทางสังคม (Social Capital) หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชน ที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน การมีจิตสำนึกร่วมอันประกอบด้วย ความรัก ความผูกพันที่คนในชุมชนมีต่อกัน ความสามัคคีปรองดอง และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม ก็สามารถเรียกว่า ทูทางสังคมโดยมี ความมีน้ำใจเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยกัน ไว้วางใจเชื่อใจกัน การมีคุณธรรม จิตสำนึกสาธารณะ รวมถึงจารีตประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรม ผ่านกฎเกณฑ์ทางสังคม

(สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน), 2559) ได้ให้คำจำกัดความของทุนสังคม (Social Capital) ว่าเป็น ทรัพยากรทางสังคมที่ประชาชนใช้เพื่อการดำรงชีพ รวมทั้งความไว้วางใจเชื่อใจ การยอมรับซึ่งกันและกันของคนในชุมชน ผู้นำ กลุ่มองค์กร เครือข่ายภาคประชาชนภาคประชาสังคม ที่มีความสัมพันธ์ต่อกันตลอดจนวัฒนธรรม และความเชื่อถือศรัทธา ที่สืบทอดมายาวนาน

กล่าวโดยสรุปว่าทุนทางสังคมนั้นเกิดจากการรวมตัวกัน ในการคิด การสร้าง การทำบนพื้นฐานของความไว้วางใจและระบบความสัมพันธ์จะก่อให้เกิดเป็นทุนทางสังคม โดยมีส่วนประกอบหลัก ได้แก่ คน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ ซึ่งทำให้เกิดการส่งเสริมในชุมชนและสังคม ทุนทางสังคมนับว่าเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญของสังคมไทย ที่เกิดจากการสั่งสม ปรับเปลี่ยน ต่อยอด พัฒนา และสร้างขึ้นมาอยู่ตลอดเวลา ขณะเดียวกัน ทุนทางสังคมสามารถลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปหากการรวมตัว รวมคิด รวมทำสลายลง ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถและศักยภาพในการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ โดยการดึงเอาศักยภาพขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้านในสังคม ออกมาร่วมอนุรักษ์ พัฒนา และต่อยอดการใช้ประโยชน์อย่างเพียงพอและเหมาะสม โดยสามารถตอบสนองความต้องการ และนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขปัญหา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ที่สร้างความอยู่ดีกินดีให้แก่ประชาชนในสังคม ทุนทางสังคมจึงเป็นทั้งปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการ

ดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์จากการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

2.4 แนวคิดทฤษฎีเครือข่าย

2.4.1 ความหมายของเครือข่าย

พจนานุกรมของ The Webster's Collegiate ให้คำจำกัดความของเครือข่ายว่าเป็น การบริการกันระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล

(Alter & Hage, 1993) เครือข่ายเป็นรูปแบบทางสังคมที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนหรือองค์กร เพื่อการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีองค์กรจำนวนหนึ่ง ที่มีอาณาเขตแน่นอนหรือไม่ก็ได้เป็นส่วนประกอบของเครือข่าย โดยองค์กรเหล่านี้มีฐานะเสมอภาคกัน

(Starkey, 1998) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายว่าเป็น กลุ่มของคนหรือองค์กรที่ยินดีแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระต่อกันในการดำเนินกิจกรรมของตน โดยการสร้างเครือข่ายเป็นการทำให้บุคคลหรือองค์กรที่เป็นอิสระต่อกันได้สื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ในความหมายนี้สาระสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยยินดีกิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน หรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิกของเครือข่าย ไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระ หรือความเป็นตัวของตัวเอง ของคน หรือองค์กร

(ประเวศ วะสี, 2541) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายว่า คือ การที่คนมาพบปะติดต่อสื่อสาร มาประชุมกันและทำประโยชน์ต่อกัน มีสิ่งเชื่อมโยงจิตใจระหว่างสมาชิกเข้าด้วยกัน คือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่าย โดยบุคคลหรือองค์กรจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างกันบนพื้นฐานของความเสมอภาคในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการสื่อสาร การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร และการตัดสินใจร่วมกัน

(นฤมล นิราทร, 2543) ให้ความหมายของเครือข่าย ว่าหมายถึง กลุ่มของจุดต่างๆซึ่งเชื่อมโยงด้วยเส้น จุดต่างๆในที่นี้คือบุคคลหรือกลุ่ม องค์กร ส่วนเส้นที่เชื่อมโยงกันนั้นหมายถึง สัมพันธภาพระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม องค์กรที่มีต่อกัน เครือข่ายจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลาย ๆ องค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตนเอง อย่างไรก็ตามกลุ่มไม่ใช่เครือข่ายเสมอไป โดยเครือข่ายมีวัตถุประสงค์ มีแนวทางการดำเนินงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานและจัดการร่วมกัน แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันตลอดเวลาก็ตาม แต่ก็จะมีเชื่อมโยงเอาไว้ เปรียบเสมือนการมีสายสัมพันธ์ต่อเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการขอความช่วยเหลือหรือขอความช่วยเหลือจากกลุ่มอื่น ๆ ในการ

ดำเนินกิจกรรมหรือแก้ปัญหาที่สามารถสื่อสารไปได้ในฐานะเครือข่ายกันและกัน อย่างไรก็ตามองค์กรเหล่านี้ก็ยังคงความเป็นเอกเทศ เพราะการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเป็นการเข้าร่วมเพียงบางส่วนขององค์กรเท่านั้น

2.4.2 องค์ประกอบและเป้าหมายของเครือข่าย

(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2555)กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายว่ามีอยู่ 7 ประการ ประกอบด้วย

1. การรับรู้มุมมองร่วมกัน หมายถึง สมาชิกที่เครือข่ายมีการรับรู้ร่วมกันและความรู้สึกนึกคิด มีความเข้าใจ ในลักษณะที่เหมือนกัน เป็นต้น เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายเกิดความรู้สึกเชื่อมโยงในการดำเนินกิจกรรมต่อไป

2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง การมองเห็นเป้าหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้ในทิศทางเดียวกัน และมีเป้าหมายที่จะดำเนินไปด้วยกันจะช่วยให้เครือข่ายมีพลังสร้างขบวนการเคลื่อนไหวอย่างเป็นเอกภาพ

3. การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน โดยผลประโยชน์เป็นไปความต้องการหากสมาชิกมีส่วนร่วมมากเพียงพอ

4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย

5. การประสานผลประโยชน์ร่วมกันจากการเสริมสร้างกระบวนการทำงานของกันและกัน ทำให้เกิดการช่วยเหลือกันในเรื่องต่างๆ

6. การเติมเต็มในส่วนที่ขาดของกันและกัน การพึ่งพาอาศัยระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

7. การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน หมายถึง สมาชิกในเครือข่ายทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทำให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในเครือข่าย

(ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2546) กล่าวถึงองค์ประกอบของเครือข่าย ตามที่ Waner ได้กำหนดไว้โดยใช้ตัวอักษรย่อ ภาษาอังกฤษ คือ LINK ซึ่งประกอบด้วย L การเรียนรู้ (Learning)

I การลงทุน (Investing) N การดูแล (Nursing) และ K การรักษา (Keeping) ซึ่งเครือข่าย คือ การที่สมาชิกของเครือข่ายมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย การสื่อสารภายในเครือข่าย การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

ส่วนเป้าหมายของเครือข่าย (นฤมล นิราทร, 2543) ได้เสนอว่า เป้าหมายของเครือข่ายมีดังนี้

1) เพื่อขยายความสัมพันธ์ให้กว้างขวางและเข้มแข็งขึ้นเพื่อนำไปสู่การขยายกิจกรรม ขยายการช่วยเหลือเกื้อกูลที่มีต่อกัน ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของแต่ละองค์กรให้แสดงบทบาทหน้าที่ ทั้งผู้ให้และผู้รับอย่าง เหมาะสม

2) เพื่อสร้างกระบวนการการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันผ่านการ ติดต่อสื่อสาร และแลกเปลี่ยนกันโดยตรงระหว่างบุคคล หรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในเครือข่าย

3) เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และแบ่งปันทางทรัพยากรแก่กัน

4) เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมและเผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่าง องค์กร

5) เพื่อเป็นแหล่งสำหรับสนับสนุนการทำงานต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกสามารถเข้าใจ และเข้าถึงเรื่องนั้น ๆ ได้ในทุกแง่มุม เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเอง และยัง ทำให้เกิดการรวมตัวที่มีพลังส่งเสริมมากกว่าคนเดียวอย่างมากมาย

6) เป็นเวทีสำหรับการปฏิบัติงานรวมในพื้นที่

7) เพื่อนำไปสู่การสร้างและส่งเสริมแหล่งสะสมทุน เพื่อการพึ่งและพัฒนาตนเองใน ด้านต่าง ๆ ในอนาคต

8) เพื่อเป็นการรวมตัวกันนำประเด็นปัญหามาไปสู่การเสนอ หรือผลักดันนโยบายที่ เหมาะสมมากกว่าเดิม ร้องเรียนสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุปว่าองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่าย ควรประกอบไปด้วย การรับรู้ มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของ สมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงร่วมกัน การ ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน กล่าวคือ การทำให้เกิดการทำงานร่วมกันและพร้อม กันเป็นกลุ่มโดยสามารถใช้ข้อมูลต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งทำให้องค์กรได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น สามารถใช้ ทรัพยากรได้คุ้มค่า ลดต้นทุน สร้างผลประโยชน์ร่วมกัน

2.4.3 ประเภท และรูปแบบของเครือข่าย

(สมพันธ์ เตชะอธิก, 2540) ได้จำแนกประเภทของเครือข่าย จากการศึกษาเครือข่าย ผู้นำชาวบ้าน ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. เครือข่ายความคิดเป็นเครือข่ายที่มุ่งเน้นการทำงานด้านความคิด ความรู้ หรือ เทคนิคต่างๆ เครือข่ายความคิดทำให้ผู้นำได้มีโอกาสเผยแพร่แนวความคิดและแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ของตนกับคนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความคิดที่ชัดเจนขึ้น เครือข่ายความคิดมักมุ่งเครือข่าย ของกลุ่มคนที่อยู่บนสถานภาพที่คล้ายกัน แต่อยู่ต่างถิ่นกัน ซึ่งรวมตัวกันสร้างเครือข่ายขึ้นเพื่อจะได้มี การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

2. เครือข่ายกิจกรรมเป็นเครือข่ายที่เน้นการร่วมมือกัน ช่วยเหลือช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรม ส่วนใหญ่มักเป็นเครือข่ายในชุมชนที่สมาชิกของเครือข่ายเครือข่ายกิจกรรมอาจเป็นเครือญาติกัน หรือมีความสัมพันธ์เป็นครูและลูกศิษย์กัน หรืออาจร่วมอยู่ในกลุ่มการดำเนินกิจกรรมเดียวกัน สมาชิกของเครือข่ายจะคอยร่วมมือหรือ ช่วยเหลือกัน เพื่อให้ผลงานพัฒนาประสบความสำเร็จจากการระดมความร่วมมือ การทำกิจกรรมระหว่างหมู่บ้าน ซึ่งทำให้เกิดการช่วยเหลือกันระหว่างหมู่บ้านได้

3. เครือข่ายสนับสนุนทุนกิจกรรมพัฒนาเพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน ในการแก้ปัญหา นอกจากจะมีความคิดในการวิเคราะห์หาทางออก เพื่อการดำเนินกิจกรรมในการแก้ปัญหาแล้ว สิ่งหนึ่งที่มีความจำเป็นมากคือจะต้องมีทุนที่มาของทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนา อาจมาจากการระดมทุนภายในชุมชน โดยการระดมทุนจากสมาชิก และจากภายนอกชุมชน

Bolssevain (1974) อ้างใน (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2546) ได้อาศัยระยะห่างทางสังคม (social distance) ในการกำหนดเกณฑ์ โดยได้เสนอแนะความคิดไว้ว่าเครือข่ายสังคมประกอบไปด้วย ปริมาณที่สามัญอย่างน้อย 3 ปริมาณด้วยกัน คือ ปริมาณแรกเครือข่ายใกล้ชิด (intimate network) ควรประกอบด้วย บุคคลต่างๆ ที่ใกล้ชิดกับบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางมากที่สุด ได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ปริมาณที่สอง ได้แก่ เครือข่ายรอง (effective network) ประกอบด้วย บุคคลต่างๆ ที่รู้จักคุ้นเคยกับบุคคลซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางน้อยกว่ากลุ่มแรก กลุ่มนี้มีมักได้แก่ ญาติพี่น้องที่ห่างๆ ออกไป เพื่อนฝูง และคนที่รู้จักคุ้นเคยอื่นๆ ส่วนปริมาณที่สาม ได้แก่ บุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางไม่รู้จักกลุ่มบุคคลโดยตรงแต่สามารถติดต่อสัมพันธ์ด้วยได้ถ้าต้องการ โดยผ่านเครือข่ายใกล้ชิดหรือเครือข่ายรองอีกทีหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า เครือข่ายขยาย (extended network)

ปาน กิมปี (2540) อ้างใน(ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2546) ได้กำหนดขอบเขตของเครือข่ายโดยแบ่งเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ ตามพื้นฐานลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ

1. เครือข่ายที่ไม่มีข้อจำกัด (unlimited network) ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดจากบุคคลหนึ่งเป็นจุดศูนย์กลางแล้วนับรวมตั้งแต่บุคคลคนแรก ซึ่งมีความสัมพันธ์อันสามารถเพิ่มจำนวนขึ้นได้โดยไม่จำกัดว่าจะจะเป็นระดับความสัมพันธ์แบบไหน

2. เครือข่ายที่มีข้อจำกัด (limited network) ซึ่งเป็นการตั้งกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขบางอย่างขึ้นมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการระบุเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย เครือข่ายส่วนตัวของบุคคล ประเภทบุคคล พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ บทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลของการแลกเปลี่ยนนั้นเป็นไปในทางเศรษฐกิจ หรือทางการเมือง

นอกจากนี้ นักวิจัยประจำสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น อ้างใน(ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2546) ได้แบ่งเครือข่ายออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของการเกิด ได้แก่

1. เครือข่ายการเรียนรู้ เป็นเครือข่ายที่เกิดการเรียนรู้โดยเฉพาะกิจกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้นในช่วงแรกๆ เมื่อชุมชนหนึ่งชุมชนใดมีความสามารถในการพัฒนากิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนของตนเองก็จะเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นที่อยู่ใกล้เคียงก็จะเข้ามาศึกษา เรียนรู้ และนำรูปแบบและแนวทางไปประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเอง หรือขยายพื้นที่ปฏิบัติงานของตนเอง ก็จะใช้ชุมชนเดิมที่มีประสบการณ์ และองค์ความรู้ในกระบวนการพัฒนาแล้วในการเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน และเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับชุมชนที่องค์กรพัฒนาเข้าไปดำเนินงานใหม่ ๆ

2. เครือข่ายอำนาจต่อรอง เป็นเครือข่ายที่เกิดจากความเชื่อว่ากิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ที่อยู่ใต้วงจำกัดเฉพาะพื้นที่ของตนเองจะไม่มีอิทธิพลที่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาที่แท้จริง โดยจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหา พบว่า ปัญหาที่ชุมชนต่างๆ ประสบอยู่นั้นเกิดจากการถูกรักษาจากระบบภายนอก ไม่ได้เกิดจากตัวชุมชนสร้างขึ้นมาเอง การจะแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องสร้างให้เกิดอำนาจในการต่อรองจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาที่แท้จริง

กล่าวโดยสรุปนักวิชาการและผู้รู้ได้มีความพยายามในการแบ่งประเภทและรูปแบบของเครือข่ายออกเป็นประเภทต่างๆ ตามวาทกรรมและกิจกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งการจัดประเภทของเครือข่ายไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเหมือนหรือแตกต่างกัน สามารถแบ่งได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับสมาชิก พื้นที่กิจกรรมหลักวัตถุประสงค์และโครงสร้างการดำเนินงานในลักษณะองค์กรของเครือข่ายเองแต่ขึ้นอยู่กับความเข้าใจในการจัดแบ่งประเภทและรูปแบบของเครือข่าย

2.4.4 แนวทางการสร้างเครือข่าย

(ขนิษฐา กาญจนรังสีสินธ์, 2556) ได้เสนอแนวทางในการสร้างเครือข่ายดังนี้

1). เชิญองค์กรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมประชุมแลกเปลี่ยนโดยมีประเด็นในการประชุมที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วมกันหรือวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกัน และมอบหน้าที่ในการบริหารจัดการ การจัดการประชุมให้กับบรรดาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการรับผิดชอบ เพื่อการหาข้อตกลงร่วมกันในกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน

2). กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย เพื่อให้เป็นทิศทางของกิจกรรมหลัก โดยคุณสมบัติของสมาชิกต้องชัดเจน และสมาชิกส่วนใหญ่ควรมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดด้วยเพื่อป้องกันการครอบงำจากกลุ่มคนภายในเครือข่าย และควรมีการทบทวนวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของสังคมและความต้องการของสมาชิกในเครือข่าย

3). จัดตั้งกลุ่มแกนนำของเครือข่ายเข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการและส่งกำลังเพื่อบำรุงให้กับสมาชิกซึ่งต้องไม่ยึดติดอยู่กับกิจกรรมประจำวันขององค์กรตัวเองและกลุ่มแกนนำ

เพื่อให้เครือข่ายมีการดำเนินกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุด อาจมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกลุ่มผู้นำเครือข่าย เพื่อป้องกันการผูกขาดอำนาจและพัฒนาภาวะผู้นำของสมาชิก

4). การสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันที่ยึดโยงอย่างเหนียวแน่นมีส่วนอย่างสำคัญต่อ ความสำเร็จของเครือข่ายควรเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การเลือกกิจกรรม และวิธีการทำงานของเครือข่ายร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย

5). เครือข่ายต้องมีวิธีการจัดหาและบริหารทรัพยากร เพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพ คุ่มค่าในการดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมของเครือข่ายและมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ ทรัพยากรนี้ไม่ได้หมายถึงเงินทุนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงรวมถึงสิ่งที่ไม่ใช่เงินอย่างเช่น คุณภาพของสมาชิก โดยใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วม และเทคโนโลยีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้วย

6). สนับสนุนให้เครือข่ายมีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้เครือข่ายเกิดการยอมรับและผู้นำได้รับการสนับสนุนและความไว้วางใจจากสมาชิกเครือข่ายอื่น ทั้งยังสามารถทำให้การดำเนินงานทำได้กว้างขวางเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น อาจกำหนดให้มีชื่อและสัญลักษณ์ของเครือข่ายเพื่อให้สามารถจดจำ ได้ง่ายขึ้นด้วย

7). ส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย เพื่อให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งมีได้ทั้งในแนวนราบ แนวตั้ง หรือในภูมิภาคต่างระดับต่างกัน การทำกิจกรรมร่วมกันสามารถทำได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการเชื่อมโยงเครือข่ายไว้ด้วยกัน

8). มีการติดตามผลและประเมินผลเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอและถี่ถ้วน โดยดูความสอดคล้องของแผนการดำเนินงานกับวัตถุประสงค์ ความก้าวหน้า ความสำเร็จ และปัญหาของเครือข่ายเป็นระยะ ทั้งนี้ควรให้สมาชิกของเครือข่ายเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดแนวทางและเครื่องชี้วัดประสิทธิภาพกิจกรรมของเครือข่าย และให้สมาชิกร่วมเรียนรู้ตลอดกระบวนการติดตามและประเมินผล

9). จัดการฝึกอบรมโดยให้มีหลักสูตรด้านการจัดการเครือข่ายให้กับแกนนำองค์กรหรือผู้นำเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ

10). ถ้าวัตถุประสงค์ของเครือข่ายมีความเหมาะสม การเชื่อมโยงภายในเครือข่ายเพียงพอ ก็จะช่วยให้เกิดความแข็งแกร่งของสมาชิก มีการกระจายอำนาจไปให้กับสมาชิกเครือข่าย และความเคลื่อนไหวของเครือข่ายตามกิจกรรม เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของเครือข่ายอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

ดังนั้นอาจสรุปแนวทางในการสร้างเครือข่าย ได้ดังนี้ มนุษย์สามารถสร้างเครือข่ายทางสังคมขึ้นได้โดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน/โครงการ กิจกรรมที่หลากหลายมีการเชื่อมโยงกัน จำเป็นต้องมีการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาต่างๆ ในหลากหลายมิติทางสังคม

จากที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายได้ว่า เครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงของกลุ่ม คน หรือองค์กรในการประสานงานรูปแบบหนึ่งที่เชื่อมโยงในการทำงานด้วยความสมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มบุคคล หรือ องค์กรหลายองค์กร โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนของมวลชนอีกด้วยความเป็นอิสระ เสมอภาคเท่าเทียมกัน ภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ ไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระ หรือความเป็นตัวของตัวเองของคน หรือองค์กรนั้น ๆ เอื้ออาทรซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน

2.5 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.5.1 ความหมายและคุณลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

(Bruce, 2009) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า เป็นแนวทางการทำงานวิจัยที่ใช้คนในการ ในการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายในการแก้ไขปัญหาเฉพาะซึ่งเป็นไปอย่างเป็นระบบ และเป็นวิธี ในการสร้างการยอมรับสร้างความเป็นประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นการสร้างความมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมมอง ผลกระทบและช่วยให้ร่วมกันประเมินสถานการณ์และวางแผนเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหา

(Reason & Bradbury, 2001) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาให้คน บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยกันร่วมแสวงหาแนวทางการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคลและชุมชน

(Seidel, 1982) มีแนวคิดว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นข้อเสนอกระบวนการคิดวิเคราะห์แนวคิดแนวปฏิบัติแนวการดำเนินการมาทบทวนใหม่เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดตามลักษณะและสภาพแวดล้อมด้วยการนำการออกแบบการวางแผนการวิจัยและการมีส่วนร่วมมาบูรณาการเป็นงานวิจัยเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย การสร้างคุณค่าและการแก้ไขปัญหาอย่างมีแบบแผน ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากงานวิจัยอื่นๆเนื่องจากเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้วิจัยผู้วางแผนและผู้ปฏิบัติจริง

(นิตยา เงินประเสริฐศรี, 2544) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการนำแนวคิด 2 ประการได้แก่การปฏิบัติการ (Action) ซึ่งหมายถึงการดำเนินกิจกรรมที่งานวิจัยต้องดำเนินการ และคำว่า การมีส่วนร่วม (Participation) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมการดำเนินการวิจัยเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ หรือปัญหาเพื่อร่วมกันตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมตลอดการวิจัย ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ผู้ประกอบการ หรือชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ในการวิจัยซึ่งเกิดจากประสบการณ์โดยตรงโดยอาศัยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวิจัย ตั้งแต่ที่มาของปัญหาในการดำเนินการ การให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมการดำเนินการนั้นๆ ซึ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลหลักในการวิจัย ผู้ประกอบการหรือชาวบ้าน

เป็นผู้ให้ข้อมูล และร่วมระบุปัญหาของตนเองหรือชุมชนเพื่อสร้างแนวทาง ในการดำเนินการต่างๆ ซึ่งดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางร่วมกัน อนึ่ง กระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลผู้ประกอบการหรือชาวบ้านจะมีการเรียนรู้ด้วยตัวเองซึ่งทำให้มีความชัดเจนในความต้องการที่แท้จริงในการดำเนินนโยบาย หรือแนวทางการดำเนินการต่างๆ การวิจัยลักษณะนี้จึงเป็นการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการหรือชาวบ้านเป็นผู้สร้าง ความคิดใหม่ๆ จากการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อหาข้อมูล การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาพร้อมทั้งแนวทางแก้ไขผ่านกระบวนการในการร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนดการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่ร่วมกัน ตัดสินใจให้ตรงตามความต้องการและใช้ ทุนชุมชนและภูมิปัญญาซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการและชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งยังช่วยเป็นตัวนำการพัฒนาชุมชนตามความต้องการของผู้ประกอบการและชาวบ้านอย่างแท้จริง

ศิริพงศ์ พยอมแย้ม (2547) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ Participatory Action Research : PAR ว่าประกอบด้วยคำสำคัญ 2 คำได้แก่การมีส่วนร่วม participation และการปฏิบัติการ Action กล่าวคือเป็นการ นำการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติการมาบูรณาการเข้าด้วยกันระหว่างนักวิจัย ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน (Stakeholder) ที่ต้องร่วมกันศึกษาสภาพชุมชนศักยภาพชุมชนความต้องการของชุมชนตลอดจนนำไปประยุกต์ปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาและปฏิบัติการร่วมกันในชุมชนซึ่งการวิจัยลักษณะนี้เป็นรูปแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (bottom up approach) คือจากผู้ปฏิบัติในชุมชนสู่ นโยบาย ระดับประเทศซึ่งวิธีการดังกล่าวน่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาของชุมชนได้อย่างตรงจุดมากกว่า

กล่าวโดยสรุปว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหมายถึงการร่วมกันแสวงหา ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้วิจัยและผู้ประกอบการหรือชาวบ้านโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติการร่วมกัน นับตั้งแต่การกำหนดปัญหาของการดำเนินการ การศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการวางแผนในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายได้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการและเกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพความเป็นจริงของชุมชนโดยมีพื้นฐานจากการใช้ภูมิปัญญาและทุนชุมชนผ่านกลไกการร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจและการรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การดำเนินการให้เห็นภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5.2 หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

(O'Brien, 1998) ระบุว่าหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมจริงสถานการณ์จริงมากกว่าการจำลองหรือการทดลอง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อร่วมกันระบุปัญหา แก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นจริง โดยในการศึกษาเบื้องต้นอาจใช้การวิจัยทาง

สังคมศาสตร์หรือการวิจัยเฉพาะกลุ่ม (การวิจัยนาร์อง) ในการศึกษาเบื้องต้น การวิจัยจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ บทบาทและหน้าที่ของนักวิจัยเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากมีคนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย มีการเปลี่ยนแปลงเวลา สถานที่ หรือองค์ประกอบต่างๆอย่างรวดเร็ว จึงต้องมีความหลากหลายในแต่ละขั้นตอน ทั้งการเป็นผู้นำ ผู้กระตุ้น ผู้วางแผน ผู้สนับสนุน ผู้สอน ผู้สังเกต ผู้ฟัง ผู้สังเคราะห์ ผู้สรุปผลและรายงานผล และหน้าที่สำคัญของนักวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การสร้างความเข้าใจในวิถีวิทยาและสามารถดำเนินการต่อไปได้หลังจากผู้วิจัยออกจากพื้นที่ ซึ่งเป็นการสร้างความรับผิดชอบในกระบวนการวิจัย ดังนั้นการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการผู้วิจัยมีหน้าที่ในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้มีการร่วมพูดคุยและร่วมวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง

(Scott & Bruce, 1994) ได้อธิบายหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นการศึกษาประชากรในด้านภูมิปัญญา กิจกรรม วัฒนธรรม การตอบสนอง และพฤติกรรม โดยมุ่งใช้วิธีการและเทคนิคในการศึกษาประชากรผ่านทางด้านต่างๆของประชากรดังกล่าว และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ควรลดความละเอียดและซับซ้อนของสิ่งที่ต้องทำประจำเนื้อด้วยเป็นการทำงานร่วมกับคนจำนวนมาก

(Reason & Bradbury, 2001) ระบุว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการคือชุดของการปฏิบัติในการวิจัยและศึกษาสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ ซึ่งมีความหลากหลายในการเชื่อมโยงทั้งในด้านความคิดและวิธีการ โดยการแสวงหาแนวทางและวิธีการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อให้มีการดำเนินกิจกรรมหรือภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ความสนใจ และการระบุปัญหา จึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมในประเด็นการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายของผู้วิจัย ในการค้นหาข้อมูลของชุมชน การศึกษาสภาพแวดล้อมและศักยภาพของชุมชน เพื่อค้นหาแนวทางและสามารถตั้งคำถามในแต่ละประเด็น เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีลักษณะเป็นวงจรที่ศึกษาการปฏิบัติและการสะท้อนกลับ โดยการปฏิบัติผู้ร่วมวิจัยต้องทดสอบการดำเนินกิจกรรมและการค้นหาข้อมูล ส่วนในการสะท้อนกลับ ผู้ร่วมวิจัยร่วมกันทำความเข้าใจและวางแผนกำหนดแนวทางในการปฏิบัติต่อไป ซึ่งช่วยให้การวิจัยเชิงปฏิบัติการลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง การสร้างความขัดแย้ง และนำไปสู่การประยุกต์ในการศึกษา

(พันธ์ทิพย์ รามสูตร, 2540) ได้อธิบายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีหลักการสำคัญที่ให้ความเคารพต่อความคิด และวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนจนระบบการสร้างความรู้ โดยประกอบด้วย

1) ปรับปรุงศักยภาพและพัฒนาความสามารถของประชาชน ด้วยการสนับสนุนการยกระดับผู้ถูกวิจัยและสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดการศึกษาหาข้อสรุปสภาพและศักยภาพในสถานการณ์ปัญหาของผู้ถูกวิจัย ในการเอาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์

2) ให้ความรู้ที่ชาวบ้านสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม

3) ให้ความสนใจความคิดเห็นและรับฟังปัญหา ของชาวบ้าน

4) ให้อิสระทางความคิดกับชาวบ้านและผู้ด้อยโอกาสอย่างเสรี เพื่อให้เข้าใจ สภาพการและปัญหาของปัจเจก โดยสามารถวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

โดยหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นสรุปได้ว่า เป็น กระบวนการที่มีเป้าหมาย เพื่อให้คนในชุมชนร่วมกันสร้างความเข้มแข็งด้วยโอกาสในสังคมจากการมี ส่วนร่วมที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการปฏิบัติเพื่อปรับตัว แก้ไข และแสวงหาแนวทางการดำเนินการ ที่เหมาะสมและตรงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งต้องมีผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ฝ่าย ได้แก่ ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ ผู้นำนโยบายมาให้ปฏิบัติ และผู้วิจัย โดยร่วมกันใช้กระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการค้นคว้าทางสังคม (Social Investigation) การให้การศึกษา (Education) และ การกระทำหรือการปฏิบัติการ (Action) บนพื้นฐานความคิดว่า ชุมชนมีคนที่มีความรู้และความหลากหลายหากมีการกระตุ้นส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม ก็ จะสามารถเป็นพื้นฐานในการดำเนินการพัฒนาชุมชน และแก้ไขปัญหา ของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

2.5.3 เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

(Fraenkel & Wallen, 1996) มีแนวคิดว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการเสริมสร้าง สิทธิ และอำนาจระดับบุคคลและกลุ่มคนในการตอบสนองและช่วยแก้ไขปัญหาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีความหลากหลายผ่านมุมมองและประสบการณ์โดยทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียมซึ่งนำไปสู่การ เปลี่ยนแปลงของในระดับสังคมต่างๆ เช่น โรงเรียน ชุมชน หรือสังคมเพื่อให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต ที่ดีขึ้น

(เฉลิม บุรีภักดิ์ และคณะ, 2545) ได้ระบุเป้าหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่าเป็น การพัฒนาคน การสร้างคน ผ่านกระบวนการการวิจัยเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองแม้ว่ามีการ เปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกชุมชน ผ่านกระบวนการศึกษาให้ชุมชนมีแนวคิดในประเด็นต่างๆ เพื่อปรับตัวและเลือกแนวทางการดำเนินการพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสม

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา, 2545) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1) เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นแต่ละที่เข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย เพื่อศึกษา หาข้อมูล ระบุปัญหา กำหนดแนวทาง และแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตัวเอง เพื่อไม่เป็นการรอแต่ผู้วิจัยและผู้พัฒนาที่ไม่ได้ประสบปัญหาและอยู่ในชุมชนเข้ามาดำเนินการให้

2) เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่สามารถตอบสนอง และมีความเหมาะสมกับบริบท ของชุมชน จากข้อมูลความเป็นจริงที่ได้จากชาวบ้านในชุมชน

3) เพื่อสร้างความรับผิดชอบ การเรียนรู้ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ในการขับเคลื่อนสมาชิกในชุมชนเข้าด้วยกัน

(อรุณรุ่ง บุญธนนตพงศ์, 2549)ได้กล่าวถึง เป้าหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น ไว้ดังต่อไปนี้

1) ชาวบ้าน ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนรวมไปถึงชุมชน มีความตื่นตัว เนื่องจากมีการให้ความสนใจในการศึกษาชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้สามารถคิดร่วมกันวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง มีความมั่นใจในการให้ความร่วมมือหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเพื่อก่อประโยชน์แก่ตนเองและชุมชน

2) ประชาชนได้รับการแก้ไขและตอบสนองกับปัญหา ผู้ขาดโอกาสมีโอกาสมากขึ้น การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ มีการกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง รวมทั้งมีข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้เกิดการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อคนในชุมชน

3) มีการวิจัยและพัฒนาซึ่งเรียนรู้จากชุมชนได้ประสบการณ์การทำงานโดยตรงร่วมกับชุมชนซึ่งทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจกัน ก่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองของนักวิจัยและพัฒนาตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง

4) ผลงานวิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันที เนื่องจากเกิดการผนึกกำลังร่วมกันจากทุกฝ่ายในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผ่านหลักการมีส่วนร่วม โดยได้ร่วมลงมือทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยที่ประชาชนเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ตลอดจนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลการดำเนินงานที่โครงการที่ดำเนินการอยู่

กล่าวโดยสรุปว่าเป้าหมายเบื้องต้นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการคือการร่วมสร้างความรู้ไปสู่การร่วมปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนอันเป็นพื้นฐานจากความต้องการของประชาชนที่แท้จริง และยกระดับการดำรงชีวิต คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ การเมือง ภูมิปัญญา จิตวิทยา และจิตวิญญาณ เพื่อเพิ่มความเท่าเทียมและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนตามสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2.5.4 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

(ทัศนีย์ ลักษณะภิกษุชช, 2545) ได้ให้ความสำคัญการใช้วิธีการศึกษาข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงประเด็นปัญหา ความต้องการ สภาพการณ์ชุมชน ได้แก่ ลักษณะชุมชน วัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และการเมืองของชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของข้อมูลในการตอบสนองและกำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างตรงจุด ผ่านการสังเกต พูดคุย ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และจดบันทึก ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงลึกที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นจากทั้งหน่วยงานระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือระดับสากล ทั้งภาครัฐและเอกชน

เพราะเป็นการให้ความสำคัญกับชาวบ้านหรือกลุ่มเป้าหมายในชุมชนในบทบาทการจัดการตนเอง แทนการที่หน่วยงานคิดและดำเนินการโดยไม่ได้มีส่วนร่วมใดๆ โดยมีประเด็นสำคัญในฐานคิดสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ผู้วิจัยจะต้องกระตุ้นให้คนในชุมชนให้ความสำคัญกับปัญหาและร่วมกันแสวงหาแนวทางเพื่อการแก้ปัญหา โดยให้เป็นผู้คิด ริเริ่ม ดำเนินการ ในการสร้างการเรียนรู้เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบและประเมินผลการพัฒนาของคนในชุมชนเอง

2. ผู้วิจัยต้องเชื่อมั่นในความสามารถของคนในชุมชนและศักยภาพของชุมชน ที่มีลักษณะของชุมชนที่มีความหลากหลาย ทั้งความเป็นชุมชนเมือง ชุมชนชนบท ซึ่งมีบริบทแตกต่างกันย่อมมีความสามารถและศักยภาพต่างกัน ดังนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบนี้ส่วนรวมจะต้องมีกระบวนการที่ช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวม ให้เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็ง เพื่อผลลัพธ์ที่ตามมาจากการวิจัยจะสามารถพัฒนาความสามารถของคนในชุมชนในการผลักดันศักยภาพของชุมชน

3. ผู้วิจัยไม่ควรควบคุมและดำเนินการวิจัยแต่ควรมีการกระจายงานให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย วิเคราะห์ เก็บข้อมูลด้วยตนเองและขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน เนื่องจากผู้ที่รู้ถึงปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริงคือคนในชุมชน

4. ผู้วิจัยสร้างกระบวนการให้คนในชุมชนผู้รู้ปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ให้เกิดความรู้สึกร่วมเพื่อการพัฒนาสร้างความเข้าใจ ให้เกิดการพัฒนาตนเองและชุมชน

5. กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นการวิจัยที่ไม่มีสิ้นสุด เนื่องจากมีลักษณะเป็นวงจรที่มีการเริ่มต้นใหม่อย่างต่อเนื่องและไม่หยุดนิ่ง

กล่าวโดยสรุปกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมต้องให้ผู้วิจัยและคนในชุมชนร่วมมือกันดำเนินการวิจัย ในการค้นหาปัญหา สาเหตุและวิธีการแก้ไขซึ่งต้องศึกษาลักษณะและศักยภาพของชุมชน รวมไปถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีความหลากหลายและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน โดยศึกษาข้อมูล รวบรวมข้อมูล นำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อจำแนกจัดระบบ และสามารถตรวจสอบได้

2.5.5 ระเบียบวิธีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

(กมล สุตประเสริฐ, 2540) ได้แบ่งทักษะของกิจกรรมของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในของแตกต่างกันอยู่สองชุดซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

1) กิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือการวิจัยปฏิบัติการของผู้ประสานงาน หรือผู้อำนวยการวิจัย เป็นกิจกรรมในการแสวงหาความรู้ของนักวิจัยตามโครงการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนจากพื้นที่เป้าหมายของผู้วิจัยแต่ละคน โดยเป้าหมายที่สำคัญของนักวิจัยคือเป็นไปตามหลักการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ สามารถสร้างรูปแบบการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะเผยแพร่แก่สังคมหรือชุมชนได้ โดยแนวทางของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลนั้น จะต้องเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

2) กิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการของชุมชน หรือเรียกว่าวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความพยายามในการแก้ไขและตอบสนองต่อปัญหาในชุมชนของนักวิจัยที่มีการปฏิบัติการร่วมกันกับชุมชน โดยนักวิจัยทำหน้าที่ในการเป็นผู้ช่วยเหลือในกระบวนการวิจัย เป็นผู้ประสานงาน หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวก ตั้งแต่แรกเริ่มและค่อย ๆ ลดการช่วยเหลือลง และเมื่อดำเนินการวิจัยสิ้นสุดโครงการแล้ว ประชาชนจะมีองค์ความรู้จากการเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างพลังที่เพียงพอสามารถแก้ไข ปัญหาของชุมชนได้โดยลำพังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องรอรับการช่วยเหลือจากภายนอกอีก

2.5.6 การมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นวิธีการ (Means) เป็นสาระสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมรูปแบบ ที่จัดว่าเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่ง โดยจากทัศนะของ (ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2527) ซึ่งมีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมเป็นการตัดสินใจนโยบายจากสิทธิของประชาชนที่เกี่ยวกับการจัดสรร (Allocation) และการใช้ประโยชน์ (Utilization) ของทรัพยากรซึ่งเป็นความจำเป็นที่ประชาชนต้องเข้าร่วมในการร่วมวางแผน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เข้าถึงปัญหาซึ่งการพัฒนาให้คนได้รับประโยชน์เพื่อการผลิต การบริการ และการสร้างและอำนวยความสะดวกสาธารณะด้วยการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทางการจัดการ การบริหาร การบริการทางการเมือง เพื่อกำหนดความต้องการของชุมชนของตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนสามารถที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตน การเรียงลำดับความสำคัญ โดยการเข้าร่วมในการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้น เน้นการให้อำนาจการตัดสินใจแก่ประชาชนในชุมชนชนบท และประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงในขั้นตอนและกระบวนการกระทำเพื่อประชาชนเอง ทั้งนี้โดยไม่ได้กำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอกชุมชน โดยไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมทางของสมาชิกของสังคมของประชาชนย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงการพัฒนาองค์ความรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดและดำเนินชีวิตของตนเองเป็นตัวของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อวิถีชีวิตทางสังคมและเศรษฐกิจ ตามความจำเป็น นอกจากนี้การที่ประชาชนหรือชุมชนร่วมกันพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการบริหาร ควบคุมการใช้ทรัพยากร ควบคุมการกระจายทรัพยากร เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้ขาดโอกาสในสังคมได้มีโอกาสในการเป็นผู้กำหนดความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน และเป็นผู้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความจำเป็น

พื้นฐานและบรรลุวัตถุประสงค์บางประการ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การกำหนดความต้องการ แสวงหาทางเลือก หรือเสนอข้อเรียกร้อง เพื่อปกป้องผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม และเป็นผู้มีบทบาทและหน้าที่หลักในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน คือ

ในเชิงทฤษฎีแล้ว การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมพัฒนานั้นมีหลากหลาย สามารถจำแนกออกได้เป็นมิติต่าง ๆ ประกอบด้วย **มิติแรก ร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา** คือการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ชุมชน ค้นหาปัญหา และเหตุของปัญหาภายในชุมชนร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วยซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพและสภาวะการณ์ของชุมชน วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำและใช้ประกอบกับการพิจารณาวางแผนงานวิจัย **มิติที่สอง ร่วมวางแผน** เป็นการวางแผนในการพัฒนาหลังจากได้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของชุมชนแล้ว และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหาเรียบร้อยแล้ว ชุมชนก็นำไปอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยกำหนดแนวทางการและวิธีการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้เพื่อการวิจัย **มิติที่สาม ร่วมดำเนินการ** เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนปฏิบัติการดำเนินการพัฒนา ให้เป็นตามแผนการวิจัยที่ได้วางไว้ ซึ่งขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนร่วมกันมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยการสนับสนุนด้านเงินทุน แรงงานและวัสดุอุปกรณ์ เข้าร่วมในการบริหารงาน รวมทั้งการประสานขอความช่วยเหลือจากภายนอกในกรณีที่มีความจำเป็น **มิติที่สี่ ร่วมรับผลประโยชน์** โดยประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดการกระจายผลประโยชน์จากกิจกรรมการวิจัยในชุมชนในพื้นฐานอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน และ**มิติที่ห้า ร่วมติดตามประเมินผล** เป็นการมีส่วนการดำเนินงานวิจัย และติดตามและประเมินผลของการพัฒนาจากการดำเนินการไปแล้วว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่มีปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดอย่างไร เพื่อแก้ไขและตอบสนองปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว โดยนำข้อผิดพลาดไปเป็นบทเรียนในการดำเนินการต่อไป ซึ่งการเปิดให้ประชาชนหรือชาวบ้านที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการวิจัยนั้น ถือว่าเป็นคุณค่าโดยแท้ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบนี้ ซึ่งก่อให้เกิดรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(ไพโรจน์ ชลารักษ์, 2548) ได้อธิบายไว้ว่า รูปแบบของกระบวนการวิจัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ หากพิจารณาแล้วสามารถระบุได้ตามลำดับขั้นหรือกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้หลายขั้นตอน ซึ่งทำให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของผู้เข้าร่วมการวิจัยแต่ละฝ่ายได้อย่างชัดเจน โดยในทางปฏิบัติแล้ว กระบวนการวิจัยต้องอาศัยความร่วมมือกับทำกิจกรรมต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เป็นลำดับขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบจบกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1) **ขั้นการศึกษาบริบท** เป็นการที่นักวิจัยจะทำการกำหนดพื้นที่หรืออาณาบริเวณที่จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อทำประชาคม โดยมีนักพัฒนาประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมและชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย

2) **ขั้นกำหนดปัญหา** เป็นการที่นักวิจัยสรุปคำถามหรือปัญหา รวมทั้งอธิบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการแก้ไขปัญหามาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับรู้และเกิดความเข้าใจตรงกัน โดยนักพัฒนาทำความเข้าใจประเด็นปัญหาและมองผลของการวิจัยได้อย่างครอบคลุมและชัดเจน ส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้แก่ ชาวบ้านได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็นหรือความต้องการซึ่งโดยทางปฏิบัติแล้ว การวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น หรือ สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาที่ประสงค์ได้นั้น นักวิจัยควรจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยการสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่และความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ขั้นการกำหนดปัญหาร่วมกับชาวบ้านในชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการให้เกิดผลและสามารถตอบสนองอย่างแท้จริง ก่อนจะเริ่มดำเนินงานในขั้นตอนอื่น

3) **ขั้นการวางแผนปฏิบัติงานวิจัย** เป็นการที่นักวิจัยจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัยให้ชัดเจน รวมทั้งระบุด้วยว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยแต่ละฝ่ายจะมีส่วนร่วมอะไร และอย่างไร เมื่อใดบ้าง พร้อมทั้งแผนการปรับปรุงแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนวิธีการวิจัย ซึ่งนักพัฒนาจะเข้าร่วมปฏิบัติการวิจัยโดยติดตามผลการดำเนินงานวิจัยทุกขั้นตอนและคอยตรวจสอบผลของการดำเนินงานว่ามีสิ่งใดที่ผิดพลาดหรือไม่เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมาย หรือมีสิ่งใดที่เกิดแทรกซ้อนขึ้นมาหรือไม่ โดยชาวบ้านนั้นจะเข้ามามีส่วนร่วมลงมือในการปฏิบัติงานวิจัยตามแผน และตรวจสอบผลว่ามีความพึงพอใจหรือไม่

4) **ขั้นการติดตาม ตรวจสอบและปรับปรุง** รวมทั้งการแก้ไขระหว่างการทำงานวิจัย เป็นการที่นักวิจัยที่มีส่วนร่วมในการพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยอาศัยข้อมูลจากทุกฝ่าย แล้วนำมาทำการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและเพียงพอเพื่อการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ซึ่งนักพัฒนาจะเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานวิจัยและติดตามประเมินว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เป็นต้น และประชาชนหรือชาวบ้านจะเข้าร่วมด้วยการรับรู้ถึงการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานตามที่นักวิจัยกำหนด และให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ที่แสดงถึงความสำเร็จและความพึงพอใจของการดำเนินการวิจัย

5) **ขั้นการสรุปผลการวิจัย** เป็นการที่นักวิจัยจะทำการสรุปผลการวิจัย และเรียบเรียง เป็นรายงานการวิจัยออกเผยแพร่ นักพัฒนามีส่วนร่วมด้วยการรับทราบและตรวจสอบประเมินผลการวิจัยว่าประสบความสำเร็จ

2.6.1 ความเป็นมาของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

สภาสมาคมสตรีแห่งชาติ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ร่วมกับ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำโครงการสืบสาน อนุรักษ์ศิลปภาคถิ่นไทย ดำรงไว้ในแผ่นดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบสานพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้ทรงมีพระราชดำริว่าควรจะมีการนำภูมิปัญญาของราษฎรที่ได้ทอผ้าไว้ใช้มาพัฒนาเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ราษฎร เพื่ออนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาของคนไทย กับ จังหวัด 75 จังหวัด และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจใน ส่วนกลาง ได้แก่ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปาส่วนภูมิภาค

รัฐบาลได้มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำและกระจายรายได้สู่ โดยจัดทำมาตรการดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรี โดยให้กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าภาพหลัก

2.6.2 วัตถุประสงค์ของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

เพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า จากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ผ่านผ้าทอโดยบรรพชนจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยการส่งเสริมและเผยแพร่ภาพพื้นถิ่นไทยอันให้ดำรงคงอยู่ปรากฏเป็นความภาคภูมิใจของคนไทย และด้วยเหตุการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 2019) ทำให้ประเทศไทยอยู่ในภาวะวิกฤต ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชนทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อรายได้ของประชาชนผู้มีรายได้น้อย และผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ซึ่งเป็นเศรษฐกิจฐานราก การรณรงค์กระตุ้นให้เกิดค่านิยมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าทอซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย จึงเป็นทางออกเพื่อให้เกิดรายได้กระจายสู่ชุมชนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง ซึ่งหากคนไทยรวมใจกันแต่งกายด้วยผ้าไทยเป็นประจำทุกวัน ก็จะทำให้เกิดความต้องการผ้าไทย และก่อให้เกิดการสร้างรายได้แก่ชุมชน

2.6.3 สารสำคัญของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

รัฐบาลได้เห็นชอบตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอโดยให้กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักร่วมกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนตามมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ทั้งนี้ให้ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ พิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ด้วยคำนึงถึงมาตรฐาน การดูแลรักษา ราคาที่เหมาะสม และรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของผ้าไทย เพื่อให้

ผ้าไทยสามารถจำหน่ายและแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน โดยได้เสนอเป็นมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ดังนี้

1. ให้ถือว่ามาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเป็นนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ข้าราชการประชาชนแต่งกายด้วยผ้าไทยตามความเหมาะสมของท้องถิ่นอย่างน้อยหรือเพิ่มขึ้นสัปดาห์ละ 2 วัน

2. ให้ทุกกระทรวงพิจารณาแนวทางการดำเนินการจัดทำมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย โดยสร้างความเข้าใจและการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายเรื่องการรณรงค์การแต่งกายด้วยผ้าไทยและภาคพื้นเมืองแก่ส่วนราชการในสังกัดและในพื้นที่จังหวัดให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้แก่หน่วยงานองค์กรภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชน โดยการรับรู้ผ่านกิจกรรม อาทิ ประชุม เสวนา ฯลฯ และสร้างการรับรู้ผ่านสื่อ อาทิ แผ่นพับป้ายนิทรรศการ Social Media

3. จัดทำแผนงานโครงการรณรงค์การใช้และสวมใส่ผ้าไทยและภาคพื้นเมืองเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยรวบรวมเนื้อหาสาระและข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไทยและภาคพื้นเมืองในพื้นที่จังหวัด กำหนดรูปแบบการรณรงค์ประเมินหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนที่มีศักยภาพในการรณรงค์และสถานการณ์เกี่ยวกับการรณรงค์การแต่งกายด้วยผ้าไทยและภาคพื้นเมือง จัดทำแผนปฏิบัติการรณรงค์การแต่งกายด้วยผ้าไทยและภาคพื้นเมืองของจังหวัด และจัดทำสื่อเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิธีการรณรงค์แต่งกายด้วยผ้าไทยและภาคพื้นเมืองเพื่อสร้างค่านิยมและการตระหนักรับรู้การรักษามรดกและอัตลักษณ์ภูมิปัญญาของไทยเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป ด้วยการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการรณรงค์ระหว่างภาครัฐเอกชนและประชาชนรวมทั้งกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของภาคีเครือข่ายเช่นให้การสนับสนุนงบประมาณทรัพยากรบุคลากรช่วยทำงานและนำไปรณรงค์ในหน่วยงานของตน หรือจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแต่งกายด้วยผ้าไทยและภาคพื้นเมืองในจังหวัดตามห้องระยะเวลาที่เหมาะสม มีการจัดให้มีการอนุรักษ์ต่อยอดภูมิปัญญาเกี่ยวกับการแปรรูปผ้าไทยผลิตเป็นสินค้าต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และสร้างเศรษฐกิจฐานรากในระดับจังหวัดและชุมชนต่างๆ และประกาศยกย่องหน่วยงานองค์กรภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนต้นแบบของจังหวัดที่รณรงค์การแต่งกายด้วยผ้าไทยและภาคพื้นเมืองที่เกิดผลเป็นรูปธรรม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยของการศึกษามุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ต่อ นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี นี้ เป็นการวิจัยมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยอาศัย วิธีการจัดประชุม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาพื้นที่ และการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นการศึกษามุมมองของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ภายใต้มาตรการดังกล่าวที่ผู้ประกอบการนำไปปฏิบัติจริง แนวคิด การพัฒนาต่อยอด สถานการณ์และสภาพของเศรษฐกิจฐานรากในปัจจุบัน อันนำมาสู่ผลการวิเคราะห์ และการจัดทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับการนำนโยบายมาปฏิบัติ

3.1 วิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษามุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของ ชาติพันธุ์ต่อนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาบนฐานของมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่น ของชาติพันธุ์ที่มีต่อนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย โดยตระหนักถึง การ นำนโยบายไปปฏิบัติว่าสามารถนำไปปฏิบัติแล้วเกิดความล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จ แนวคิด เศรษฐกิจฐานราก ที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบสามารถพึ่งตนเองได้ แนวคิด ทฤษฎีทางสังคมที่เกิดจากการรวมตัวกัน ในการคิด สร้าง และทำบนพื้นฐาน ความไว้วางใจกันที่เกิดจาก การสั่ง ปรับเปลี่ยนต่อ พัฒนาและสร้างขึ้นมาใหม่ตลอดเวลา แนวคิดทฤษฎีเครือข่าย ที่มุ่งเน้นการ สื่อสารและแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและการทำงานร่วมกัน แนวคิดการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่มุ่งเน้นกระบวนการวิจัยที่เสริมสร้างการพัฒนาคนให้ร่วมปฏิบัติการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของผู้ร่วมกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างการมี ส่วนร่วมของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์และผู้เกี่ยวข้องในมาตรการส่งเสริมและ สนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ในจังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักความสำคัญของ การดำเนินมาตรการดังกล่าว เพื่อให้เกิดการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติในการนำมาตรการดังกล่าวมา

ใช้ ท่ามกลางปัจจัยต่างๆทั้งภายในและภายนอกของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ใน จังหวัดราชบุรี ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการส่งเสริมและสนับสนุนใช้และสวมใส่ ผ้าไทย ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเริ่มจากการแสวงหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการ สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับมาตรการดังกล่าวเป็นฐานข้อมูลสำคัญ โดยให้กลุ่มเป้าหมายร่วมแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยน และการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การเข้าใจสภาพและศักยภาพการส่งเสริม และสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย อันนำไปสู่ความสามารถในการพัฒนาผู้ประกอบการ บน ฐานความรู้และการตระหนักความสำคัญในการนำมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้า ไทยมาใช้ได้อย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้นำการพัฒนาของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมา ถอดความรู้เพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการรายอื่น ผ่านการพิจารณาและรับรองจากผู้บริหารนโยบายใน จังหวัดราชบุรี ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผ้าทอ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติในการ ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืนเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ ผู้ประกอบการรายอื่นใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

3.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยได้กำหนดให้มีกลุ่มเป้าหมายในการ เข้าร่วมกระบวนการวิจัย แบ่งออกเป็น โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1.กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้บริหารนโยบาย ได้แก่ พัฒนาการจังหวัดราชบุรี ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน และผู้อำนวยการกลุ่มงานประสานและสนับสนุนการ บริหารงานพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี รวมจำนวน 3 คน

3.2.2.กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มณัฐธรรมาผ้าจากทอมือ กลุ่มหนานเอพผ้าจากไท-ยวน กลุ่มทอ ผ้าจากวัดรางบัว รวมจำนวน 8 คน

3.2.3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ จำนวน 1 คน

3.2.4. ผู้สะสมผ้าทอชาติพันธุ์ จำนวน 1 คน

3.3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและได้ออกแบบการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การเตรียมการ ก่อนปฏิบัติการวิจัย การปฏิบัติการวิจัย และการสรุปผลการวิจัย โดยการปฏิบัติการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ และการติดตามและประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การเตรียมการก่อนปฏิบัติการวิจัย

1. การเตรียมข้อมูล ศักยภาพของทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และนำไปสู่การออกแบบการวิจัย (Research Design) เพื่อสามารถตั้งคำถามการวิจัย วัตถุประสงค์การ ขอบเขตการวิจัย และเปลี่ยนวิธี พร้อมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ชัดเจน

2. การเตรียมผู้ประกอบการ ติดต่อหัวหน้ากลุ่มผู้ประกอบการผ้าทอในพื้นที่จังหวัดราชบุรีเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเข้ามาทำวิจัย เพื่อสร้างการรับรู้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการดำเนินการวิจัยให้ตรงกันตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การทำความเข้าใจข้อคำถาม จากแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนเทคนิคการสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูลก่อนลงพื้นที่จริง เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือในการร่วมกันดำเนินการวิจัยร่วมกับผู้วิจัย และการสอบถามผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการมาตรการดังกล่าวในจังหวัดราชบุรี

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติการวิจัย กำหนดขั้นตอนการศึกษาในพื้นที่วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan)

ระยะที่ 1 สืบหาข้อมูลผู้ประกอบการ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการ สภาพและศักยภาพของผู้ประกอบการ มุมมองของผู้ประกอบการที่มีต่อมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยโดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษามุมมองของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ผ่านแนวคิดเศรษฐกิจฐานราก

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ขั้นตอนที่ 5 สรุป ผลการศึกษาทั้งหมด

ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการดำเนินงานการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน โดยผู้ประกอบการเอง มีขั้นตอนในการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดประชุมนำเสนอข้อมูล และวิเคราะห์ จากการศึกษาในระยะที่ 1 เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานและกำหนดโครงการหรือกิจกรรมในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ให้แก่กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 จัดประชุมเพื่อพิจารณาโครงการหรือกิจกรรมในการดำเนินงานการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ขั้นตอนที่ 3 จัดประชุมพิจารณากำหนดและวางแผนโครงการหรือกิจกรรมการดำเนินงานการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Action)

การปฏิบัติตามการวางแผนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นไปตามความพร้อมและความต้องการของผู้ประกอบการ โดยมีเป้าหมายให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (observation)

ผู้ร่วมวิจัยทำการสังเกตขณะมีการปฏิบัติกิจกรรมหรือโครงการของผู้ประกอบการตามสถานการณ์หรือการวางแผน โดยมีเป้าหมายเพื่อนำผลการบันทึกข้อมูลมารวบรวมเพื่อวิเคราะห์และประมวลในการพิจารณาประเมินโครงการหรือกิจกรรมของผู้ประกอบการ โดยมีการสังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อประเมินการมีส่วนร่วม การสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมวิจัย การแก้ไขปัญหาอุปสรรค และการปรับปรุง และการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายถึงมุมมองในการเข้าร่วมกิจกรรม ครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflection)

ขั้นตอนนี้ นำผลจากการสังเกตในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของผู้ประกอบการของผู้ร่วมวิจัย และจากการแลกเปลี่ยนมุมมองของกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ นำมาร่วมติดตามและสะท้อนผลการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมตามมาตรฐานการประกอบการตัดสินใจเพื่อสรุปถึงผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว และการให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติต่อไป และให้ผู้ร่วมวิจัยมีการร่วมกันนำเสนอ ออกแบบหรือปรับปรุงแผนการปฏิบัติ การสังเกตและการสะท้อนผลในวงจรที่ 2

ส่วนที่ 3 การสรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบมาตรการการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มีขั้นตอนในการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลผลการศึกษาทั้งหมด จัดทำร่างโครงการหรือกิจกรรมตามแนวทางของมาตรการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ขั้นตอนที่ 2 จัดประชุมผู้ร่วมวิจัยซึ่งเป็นผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี เพื่อพิจารณากิจกรรมหรือโครงการ เพื่อสนับสนุนความถูกต้องและเหมาะสมของโครงการหรือกิจกรรมที่ร่วมกันกำหนด

ขั้นตอนที่ 3 จัดประชุมกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้วิจัย ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และผู้สะสมผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี เพื่อร่วมพิจารณาและแสดงมุมมองต่อโครงการหรือกิจกรรมของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่ผ่านการรับรองจากผู้เกี่ยวข้อง พัฒนาให้เกิดเป็นกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นที่ชาติพันธุ์อื่นได้นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 แก้ไขและปรับปรุงแนวทางการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมให้มีความถูกต้องและเหมาะสม

ระยะที่ 2 การสรุปผลการวิจัยจากการปฏิบัติการวิจัยจนได้คำตอบตามคำถามการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดและครบถ้วนตามกระบวนการวิจัยที่ออกแบบไว้ โดยผู้วิจัยนำผลการวิจัยมารวบรวม เรียบเรียง วิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผล และสรุปรายงานผลบนพื้นฐานข้อมูลจริง และการอภิปรายผลเพื่อให้เกิดแนวคิดที่หลากหลายทั้งที่สนับสนุน ชัดแย้งผลการรวมถึงการเกิดองค์ความรู้ใหม่ เพื่อประโยชน์แก่กลุ่มเป้าหมายภายใต้การอิงหลักวิชาการ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1. การวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อศึกษาทำความเข้าใจแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวคิดเศรษฐกิจฐานราก แนวคิดทุนทางสังคม แนวคิดทฤษฎีเครือข่าย แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยนำมาประมวลความรู้สู่การสร้างกรอบแนวคิดการกำหนดแนวทางการดำเนินงานวิจัย การสร้างเครื่องมือรวมถึงการสังเคราะห์ วิเคราะห์ เพื่อเชื่อมโยงข้อเท็จจริงจากการศึกษาการดำเนินการมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยในพื้นที่ เพื่อให้งานวิจัยมีหลักการและความน่าเชื่อถือทางวิชาการในการสนับสนุนผลการศึกษา

3.2.2. การวิจัยภาคสนาม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ซึ่งเป็นการศึกษาทางข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูลของผู้ประกอบการ

การศึกษาโดยการสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ การสังเกตและการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

2) การรวบรวมข้อมูลการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากผลของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่มีต่อผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

การศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อศึกษาสภาพ ศักยภาพ การจัดการ การแก้ไขปัญหา ความต้องการ ข้อเสนอแนะ ผลประโยชน์และผลกระทบ จากมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยโดยผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี สู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

3) การรวบรวมข้อมูลแนวทางการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมตามแนวทางมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

การศึกษาโดยการจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ ผู้ประกอบการผ้าทอของชาติพันธุ์ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ผู้สะสมผ้าทอของชาติพันธุ์ผ่านแนวทางมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย เพื่อประเมินสภาพและศักยภาพของผู้ประกอบการผ้าทอของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี นำไปสู่การร่วมแสดงมุมมองและความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ด้วยรูปแบบกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาที่จะดำเนินการต่อไป

4) การรวบรวมข้อมูลการประเมินผลกิจกรรมหรือโครงการพัฒนา การรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสะท้อนผลต่อไป

5) การรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาของผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ตามมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

การศึกษาโดยการจัดประชุมกลุ่มเป้าหมายเพื่อกำหนดและรับรองแนวทางของมาตรการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และนำรูปแบบนี้ไปดำเนินการและให้กลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดเห็นหรือมุมมองที่มีต่อโครงการหรือกิจกรรมที่ได้ร่วมกันออกแบบขึ้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ ต่อนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี นี่เป็นการใช้กระบวนการที่มีเป้าหมายเพื่อให้คนในชุมชนร่วมกันสร้างความเข้มแข็งด้วยโอกาสในสังคมจากการมีส่วนร่วมที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการปฏิบัติเพื่อปรับตัว แก้ไข และแสวงหาแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมและตรงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งต้องมีผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ฝ่าย ได้แก่ ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ซึ่งเป็นผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำนโยบายมาให้ปฏิบัติ และผู้วิจัย โดยร่วมกันใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการค้นคว้าทางสังคม (Social Investigation) การให้การศึกษา (Education) และ การกระทำหรือการปฏิบัติการ (Action) บนพื้นฐานความคิดว่า

ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่มีศักยภาพและมีความหลากหลายหากมีการกระตุ้นส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม ก็จะสามารถเป็นพื้นฐานในการดำเนินการพัฒนาชุมชน และแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง สรุปลงว่าเป้าหมายเบื้องต้นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการคือการร่วมสร้างความรู้ไปสู่การร่วมปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีอันเป็นพื้นฐานจากความต้องการของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่แท้จริง และยกระดับการดำรงชีวิต คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ การเมือง ภูมิปัญญา จิตวิทยา และจิตวิญญาณ เพื่อเพิ่มความเท่าเทียมและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนตามสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

มุมมองและความคิดเห็นของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ภายใต้มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

การศึกษามุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ตอนนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี พบว่าการดำเนินนโยบายจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลของผลการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย โดยศึกษาจากมุมมองและความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องภายใต้การนำนโยบายดังกล่าวมาปฏิบัติกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นมาเปรียบเทียบกับการดำเนินงานของมาตรการดังกล่าวมีความถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสามารถตอบสนองความต้องการหรือเรื่องใดไม่ตอบสนองต่อผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีมากน้อยหรือไม่ เพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม หากนโยบายดังกล่าวมีการดำเนินงานที่ไม่เพียงพอ ผู้ประกอบการต้องการการสนับสนุนด้านใดบ้าง เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดและมีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพทอผ้าว่าปัจจัยความสำเร็จคืออะไร และไม่ทิ้งความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

โดยผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

**ประเด็นที่ 1 มุมมองและความคิดเห็นของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ภายใต้
มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก**

**ส่วนที่ 1 มุมมองและความคิดเห็นด้านสภาพผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของ
ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี**

ด้านการตลาด พบว่า ผู้ประกอบการยังประสบปัญหาทั้งในด้านการหาตลาด เนื่องจากผ้าทอมีราคาสูงและต้นทุนที่สูงอีกทั้งยังต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตด้วยมืออย่างปราณีต ทำให้บางครั้งผู้ประกอบการต้องจมทุนเนื่องจากไม่มีตลาดในการปล่อยสินค้า อีกทั้งการเข้ามาโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรแทนการทอมือที่สามารถผลิตได้ในต้นทุนที่ถูกจำนวนมากรวดเร็วสามารถควบคุมคุณภาพและสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ง่ายกว่ามีต้นทุนในการผลิต

ด้านการผลิต พบว่า มาตรการดังกล่าวเน้นให้มีการใช้สีธรรมชาติและงานทอมือซึ่งเพิ่มต้นทุนและระยะเวลาในการผลิตให้กับผู้ประกอบการ อีกทั้งราคาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทั่วไปนักถึงแม้จะมีกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นนักสะสมก็ยังไม่เพียงพอสำหรับต้นทุนที่ผู้ประกอบการต้องแบกรับเนื่องจากสินค้ามีราคาสูง

ด้านการแข่งขัน พบว่า คู่แข่งในธุรกิจเดียวกันพบว่ามีการแข่งขันในเรื่องของราคาค่อนข้างสูง ทำให้บางครั้งไม่ร่วมมือกันต่างคนต่างอยู่ในกลุ่มของตน แต่อย่างไรก็ตามการเลียนแบบสินค้านั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยากเนื่องจากผ้าทอชาติพันธุ์มีความสวยงามและมีความเป็นเอกลักษณ์แต่ละผืนต่างกัน ซึ่งต้องใช้เวลาในการศึกษาและพัฒนาฝีมือของช่างแต่ละคนด้วยลวดลายกระบวนการขั้นตอนการผลิตวิถีชีวิตรวมถึงเอกลักษณ์ของผ้าแต่ละผืน ทำให้การเข้าสู่ธุรกิจของผู้แข่งขันรายใหม่พบว่าแม้นโยบายของภาครัฐที่ให้การสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าทอจะทำให้เกิดการรื้อฟื้นอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิมแต่การทอผ้าของชาติพันธุ์นั้นยังมีความเป็นเอกลักษณ์และต้องใช้ความรู้ความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ยังต้องการ ความเชี่ยวชาญที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งเป็นการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตามแม้ผ้าทอมือของชาติพันธุ์จะเป็นเอกลักษณ์ที่เลียนแบบได้ยากแต่ทว่ามาตรการดังกล่าวทำให้เกิดผู้ประกอบการรายใหญ่เช่นโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าที่สามารถใช้เครื่องจักรในการทอโดยผลิตในจำนวนที่มากกว่ารวดเร็วสีไม่ตกและราคาจับต้องได้ทำให้ผู้สวมใส่เข้าถึงได้ง่ายทำให้ได้รับความนิยมจากผู้ซื้อมากขึ้น

ด้านการต่อรองจากแหล่งวัตถุดิบ จากมาตรการดังกล่าวกระบวนการผลิตผ้าทอมือชาติพันธุ์นั้น ต้องใช้ไหมที่สามารถย้อมด้วยสีธรรมชาติเพื่อการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์พึ่งตนเองได้ด้วยแต่ในทางปฏิบัติผู้ประกอบการยังต้องเผชิญกับต้นทุนที่เกิดจากกระบวนการทอและวัตถุดิบ การเก็บรักษาที่สำคัญอย่างเส้นไหมธรรมชาติที่สามารถย้อมสีธรรมชาติได้อย่างสวยงามเพื่อคงไว้ซึ่งมรดกวัฒนธรรมของชาติพันธุ์

ส่วนที่ 2 มุมมองและความคิดเห็นด้านศักยภาพผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

จุดแข็ง (Strength) ผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์มีความ ชำนาญเฉพาะ เนื่องจาก ได้รับการอบรมและการถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นการผลิตสินค้า ทำให้ผ้าทอชาติพันธุ์มีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของมรดกวัฒนธรรม ความปราณีตละเอียดอ่อนในการทอผ้าในลวดลายต่างๆ ของผ้าทอนั้นๆอีกทั้งเป็นที่ยอมรับของทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ผ้าทอมือเป็นสิ่งบ่งบอกถึงคุณค่าและฐานะของผู้สวมใส่

จุดอ่อน (Weakness) ผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์บางกลุ่มมีต้นทุนที่น้อย และบางครั้งขาดโอกาสในการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าทออีกทั้งช่องทางการจัดจำหน่ายมีไม่มา

กรรมไปถึงไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ซื้อได้อย่างแท้จริงและในปัจจุบันลูกหลานที่ได้รับการอบรมและถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีความสนใจในการทอผ้าน้อยลง ขาดความรู้ด้านนวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

โอกาส (Opportunity) มาตรการส่งเสริมสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ทำให้ผู้บริโภคหันมาให้ความสนใจในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของผ้าไทยผ่านการถ่ายทอดทางหัตถกรรมจากผ้าทอมือ มีการรณรงค์ทำให้เกิดความนิยมในการใช้และสวมใส่ผ้าไทยทำให้เกิดรายได้ อีกทั้งยังมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการแต่งกายด้วยผ้าไทย การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการผ่านเครือข่ายโดยการแลกเปลี่ยนพบปะพูดคุยสร้างความรู้ใหม่ๆ ให้กับผู้ประกอบการและด้วยเทคโนโลยีที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ในการประชาสัมพันธ์การสวมใส่และใช้ผ้าไทย

อุปสรรค (Threat) มาตรการดังกล่าวทำให้โรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรในการผลิตผ้าทอเข้ามาซึ่งมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่ถ่ายทอดหัตถกรรมผ่านผ้าทอเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิตโดยเครื่องจักรทำให้ผ้าทอจากโรงงานอุตสาหกรรมมีมาตรฐานสูงขึ้นและต้นทุนที่ต่ำลงซึ่งทำให้เกิดการแข่งขันกับผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ ซึ่งไม่ได้มีต้นทุนหมุนเวียนเหมือนกับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

ประเด็นที่ 2 การดำเนินงานของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือเรื่องใดไม่ตอบสนองต่อผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีเพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม หากนโยบายดังกล่าวมีการดำเนินงานที่ไม่เพียงพอ ผู้ประกอบการต้องการการสนับสนุนด้านใดบ้าง

1. ด้านการส่งเสริมการใช้และสวมใส่ผ้าไทย พบว่า มีประชาชนหันกลับมาให้ความสนใจผ้าทอพื้นถิ่นมากขึ้น มีการซื้อขายซึ่งสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเพิ่มขึ้น จากเดิมก่อนที่จะมีการดำเนินการมาตรการดังกล่าว ผู้ประกอบการมีรายได้จากอาชีพเกษตรกรเป็นหลักใช้เวลาว่างจากอาชีพหลักมาทอผ้าซึ่งรายได้ไม่เพียงพอในชีวิตประจำวัน แต่เมื่อมีมาตรการฯ เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยทำให้ประชาชนทั่วไปสนใจและซื้อนำไปใส่เพิ่มขึ้น มีการประกวดเพื่อรับรางวัลเชิดชูเกียรติทำให้ผู้ประกอบการทอผ้าเห็นความสำเร็จที่เกิดจากการทอผ้าอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามผ้าทอมีราคาสูง กรรมวิธีในการผลิตที่ใช้เวลานาน และมีการส่งเสริมเฉพาะกลุ่มข้าราชการซึ่งอาจไม่ตอบสนองต่อผู้รับนโยบายอย่างกลุ่มข้าราชการ นโยบายดังกล่าวจึงอาจเป็นนโยบายที่ไม่ยั่งยืนเนื่องจากหากเปลี่ยนผู้บริหารหรือผู้กำหนดนโยบายที่ไม่ได้มีการกำหนดมาตรการเรื่องนี้อย่างชัดเจน นโยบายดังกล่าวอาจจะไม่ได้มีความต่อเนื่องในการ

ปฏิบัติ อีกทั้งยังมีคู่แข่งอย่างโรงงานอุตสาหกรรมที่สามารถผลิตผ้าทอด้วยเครื่องจักรในจำนวนมาก และราคาถูกนโยบายดังกล่าวอาจเป็นการส่งเสริมผู้ประกอบการรายใหญ่ และไม่สามารถพัฒนา เศรษฐกิจฐานรากได้อย่างแท้จริง

2.ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการ พบว่า รัฐได้มีโครงการต่าง ๆ เช่น จัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาผ้าไทยและงานหัตถกรรมชุมชนซึ่ง จัดทำขึ้นเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาของงานศิลปหัตถกรรมภูมิปัญญาไทยจาก ผู้ประกอบการซึ่งโครงการดังกล่าวผู้ประกอบการจะได้รับความรู้เพื่อนำไปยกระดับพัฒนาผลิตภัณฑ์ ต่างๆมีการพัฒนามาตรฐาน ในการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์และบริการ อาทิ ทรานกยุง พระราชทานจากกรมหม่อนไหม การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) จากสำนักงาน มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การเลือกใช้วัสดุวัตถุดิบที่มีคุณภาพ กรรมวิธีในการผลิตที่ใช้เวลานาน การออกแบบลวดลายที่สวยงามเข้ากับยุคสมัย การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการสร้างแบรนด์จาก ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของผ้าไทยทำให้มีองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายให้มีความทันสมัยตรง กับความต้องการของผู้สวมใส่แต่ถึงแม้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการจะทำให้เกิดประโยชน์ ต่างๆแก่ผู้ประกอบการแต่ก็ยังพบผลกระทบจากราคาต้นทุน เนื่องจากต้องคำนึงถึงการใช้วัตถุดิบที่มี คุณภาพทำให้ผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ต้องแบกรับต้นทุนเพิ่มขึ้น อีกทั้งผู้บริโภคยังต้องการสินค้า ที่มีราคาไม่สูงมากนักผู้บริโภคอาจให้ความสนใจผ้าทอจากเครื่องจักรซึ่งมีราคาที่ถูกลงกว่า สามารถ เข้าถึงได้มากกว่า และทันสมัยตรงกับความต้องการ

3.ด้านการพัฒนาลายผ้า พบว่า จังหวัดราชบุรีได้ให้ความสำคัญกับการ ออกแบบลายผ้าและพัฒนาลายผ้าจากนักออกแบบและผู้มีประสบการณ์ ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญใน การสร้างสรรค์ลวดลายผ้าทอพื้นถิ่นให้เกิดอัตลักษณ์ เนื่องด้วยจังหวัดราชบุรีมีประเพณีวัฒนธรรมที่ หลากหลาย ปัจจัยเหล่านี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการออกแบบลวดลายผ้าทอพื้นถิ่น เพื่อให้เกิด ความแตกต่างจากท้องตลาดทั่วไป โดยการแสวงหาความรู้จากผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ ด้วยกันที่เกิดจากทักษะ ประสบการณ์ในตัวผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ทั้งวัตถุดิบที่ใช้ในการ ทอ การสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการในเรื่องของคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นถิ่นทำ ให้ผู้ประกอบการเกิดความรู้และสามารถเตรียมผลิตภัณฑ์ผ้าทอในการขอรับรองมาตรฐานต่างๆ ซึ่งมี พื้นฐานจากอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่นๆ และจากแรงบันดาลใจในการออกแบบลวดลายผ้า ทอและมีความคิดในการออกแบบอย่างสร้างสรรค์ทำให้การพัฒนาลายผ้าในรูปแบบที่ทันสมัย และมีการผสมผสานระหว่างยุคสมัยดั้งเดิมกับสมัยใหม่ที่บ่งชี้ความเป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ ซึ่งทำให้มีการตอบสนองจากคนรุ่นใหม่ ยิ่งไปกว่านั้นตามผ้าทอที่มีลวดลายที่สวยงาม ประณีตหรือมี รางวัลการันตีจะสามารถเพิ่มมูลค่าให้ราคาแพงขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้บริโภค

4.ด้านการพัฒนาด้านการตลาด การสร้างและขยายตลาด พบว่า จังหวัดราชบุรีได้มีการดำเนินการสนับสนุนผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอและผ้าพื้นเมือง โดยดำเนินเดือนนโยบายสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาผ้าไทยในการส่งเสริมช่องทางการตลาด เชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้ซื้อ อาทิ กิจกรรมตลาดประชารัฐคนไทยยิ้มได้ เพื่อเพิ่มช่องทางและขยายตลาดในการจำหน่ายสินค้าและช่วยเหลือผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP จังหวัดราชบุรี ในวันประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำเดือน การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ ค้นหาสภาพปัญหา จุดอ่อนจุดแข็งของผ้าทอพื้นที่ เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายและสามารถเข้าถึงผู้ซื้อได้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นเห็นว่า ไม่มีช่องทางการตลาดกลางที่แน่นอนในการรองรับผลิตภัณฑ์ถึงแม้จะมีการจัดตั้งกลุ่มในการผลิตผ้าทอพื้นถิ่น ส่วนมากเป็นไปตามคำสั่งซื้อจากลูกค้าประจำที่มีความสนใจจริงในการใช้และสวมใส่ผ้าทอพื้นถิ่น ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติต้องแบกรับต้นทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ดังกล่าว หรือถึงแม้หน่วยงานกลางจัดงานจัดจำหน่ายและจัดแสดงสินค้า OTOP แต่หน่วยงานก็ยังไม่ได้ช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นต้นทุนที่ผู้ประกอบการต้องแบกรับไว้เอง เนื่องจากมีความสมัครใจที่จะไปจำหน่ายและจัดแสดงสินค้า อีกทั้งโครงการดังกล่าวจัดเพียงปีละ 1-3 ครั้ง เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด การพัฒนาด้านการตลาด การสร้างและขยายตลาด ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ และควรสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวทางการตลาดในของผ้าทอ ด้านการจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นที่ผู้ประกอบการต้องพึ่งตนเองโดยการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและอยู่รอดได้

5.ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ พบว่า เครือข่ายผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นในจังหวัดราชบุรี เกิดขึ้นได้จากการดำเนินงานมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ทั้งแบบทางการในการร่วมกันวางแผนและร่วมมือการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่หน่วยงานจัดขึ้น เช่น การจัดการฝึกอบรมโดยให้มีหลักสูตรด้านการจัดการเครือข่ายให้กับผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นการเชื่อมต่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และแบบไม่เป็นทางการในการแลกเปลี่ยนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เทคนิคการทอผ้า การออกแบบลวดลาย อย่างไรก็ตามยังไม่มีการจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์อย่างชัดเจน ผู้ประกอบการควรมีการรวมกลุ่ม และเครือข่ายอย่างเป็นทางการ การกำหนดทิศทางของกิจกรรมจึงเป็นไปตามแนวทางของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดราชบุรี ซึ่งไม่ได้เกิดจากความต้องการ ความรู้สึกในการเป็นเจ้าของของผู้ประกอบการ เป็นเพียงเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันและนำแนวทางไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมของตนเอง แต่ยังไม่ได้สร้างขบวนการเคลื่อนไหวอย่างเป็นเอกภาพ เพราะยังไม่มีความรู้สึกเชื่อมโยงในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของ

กันและกันที่เกิดขึ้นหรืออาจจะจะมีการช่วยเหลือเพียงแค่ว่ากลุ่มที่มีความสนิทสนมกันเท่านั้น เพราะยังมีมุมมองที่เห็นว่าผลิตภัณฑ์มีลักษณะเดียวกันจึงอาจมองว่าเป็นคู่แข่งกัน

6.ด้านการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์ พบว่า จังหวัดราชบุรีได้มีโครงการจัดอบรมให้ความรู้กับผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในเรื่องแผนการตลาด การแสวงหาช่องทางการตลาด การแสวงหาตลาดใหม่ของผู้ประกอบการ โดยส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นถิ่น โดยส่งเสริม การรวมกลุ่มและเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นโดยส่งเสริมการผลิต และประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก อาทิ การให้ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในการย้อมสี ธรรมชาติจากการนำต้นไม้ประจำจังหวัดและต้นไม้ที่มีในพื้นที่มาวิจัยการให้สีธรรมชาติ การย้อมสีธรรมชาติให้มีความคงทน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ผู้ประกอบการในฐานะผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ตามผ้าทอพื้นถิ่นยังต้อง ประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น วัตถุดิบขาดแคลน คุณภาพในการผลิตที่ยังไม่เป็นมาตรฐานเพราะเป็นงานทำมือ (Hand Made) ปัญหามาตรฐานการผลิต การออกแบบ การพัฒนารูปแบบ การบริหาร การจัดการและ ปัญหาทางการตลาด ทั้งนี้ยังไม่มีการวิจัยรองรับชัดเจนในการศึกษากลุ่มเป้าหมายเฉพาะในการหาฐานลูกค้าใหม่ที่ต้องการความแตกต่าง อย่างเช่นกลุ่มวัยรุ่น หรือผู้ที่ไม่ได้ทำงานในหน่วยงานราชการ เป็นต้น และทำการตลาดเชิงรุกที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายใหม่และกลุ่มลูกค้าเก่าให้มากกว่าเดิม เพื่อขยายฐานตลาดผ้าทอพื้นถิ่นและรักษากลุ่มลูกค้าเก่าที่มีความอึดตัวในการซื้อผ้าทอพื้นถิ่น หรือการพัฒนาความสำเร็จและความล้มเหลวของ การดำเนินการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นถิ่น

ประเด็นที่ 3 ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดและมีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพทอผ้าว่าปัจจัยความสำเร็จคืออะไร มีความสัมพันธ์อย่างไรกับอัตลักษณ์ของชุมชน

จากการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดและมีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพทอผ้าพบว่า มีปัจจัยหลัก 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่น ดังนี้

1.ด้านผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นมีคุณลักษณะที่ตรงกันคือ เป็นผู้ที่มีความรักและตั้งใจมุ่งมั่นในการทอผ้า เพราะการทอผ้าต่อฝืนนั้นค่อนข้างใช้เวลานาน มีความสร้างสรรค์ในการออกแบบการทอผ้า และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่ได้จากบรรพบุรุษสืบทอดต่อกันมา มีความสามารถเฉพาะทางในการทอผ้าจาก เพราะต้องอาศัยประสบการณ์และทักษะ ผู้ทอต้องมีความอดทนพยายาม และไขว่คว้าหาโอกาสในการขยายช่องทางในธุรกิจผ้าทอ โดยสามารถคิดเทคนิควิธีการทำงานใหม่ ๆ ให้ผ้าทอมีคุณภาพมาตรฐานมากขึ้น

2.ด้านการดำเนินงานกิจการ พบว่า การสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นมีความสำคัญในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทอผ้า และสามารถเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังมีการส่งเสริมด้านการตลาดในการแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเจริญเติบโตให้กับธุรกิจผ้าทอพื้นถิ่นให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับราคาท้องตลาด รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ของสินค้า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ได้ดียิ่งขึ้น กอปรกับฐานลูกค้าเก่าของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นที่มีอยู่เดิมแล้วและประสบการณ์ที่สั่งสมเอกลักษณ์ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาในรูปแบบเฉพาะตัวของผู้ประกอบการโดยที่ผู้ประกอบการไม่ต้องรู้สึกลัวว่าหากไม่มีมาตรการดังกล่าว กิจการผ้าทอของตนก็สามารถดำรงเลี้ยงชีพตนได้อยู่แล้ว

3.ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า การที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าทอ ทำให้ผู้ประกอบการตื่นตัวในการอนุรักษ์และพัฒนา เพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของนโยบาย อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นที่ 4 แนวทางการดำเนินงานของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของงานวิจัยเรื่องมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ตอนนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากกรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติได้จริง และสามารถพัฒนามุมมองของผู้ประกอบการในการศึกษาเรียนรู้ จึงได้มีกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ ดังนี้

1.การดำเนินกิจกรรมโดยผู้ประกอบการและผู้วิจัย โดยกิจกรรมสร้างขึ้นจากการประชุมระหว่างผู้บริหารนโยบายระดับจังหวัด ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าชาติพันธุ์ ผู้ประกอบการ ผู้สะสมผ้าไทยชาติพันธุ์ และผู้วิจัย โดยผ่านการศึกษาและวิเคราะห์ ผ่านมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยของจังหวัดราชบุรี ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางของการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย เพื่อให้ผ้าทอพื้นถิ่นสามารถเป็นส่วนหนึ่งในเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างยั่งยืน โดยกิจกรรมนี้ มีการร่วมกันพิจารณาตัดสินใจ ประเมินผล และวิเคราะห์ถึงความจริง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนากิจกรรมโดยผู้บริหารนโยบายระดับจังหวัด ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าชาติพันธุ์ ผู้ประกอบการ ผู้สะสมผ้าไทยชาติพันธุ์ และผู้วิจัย เป็นผู้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ของกิจกรรมที่สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ให้กับผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์อื่นๆ การวิเคราะห์ถึงประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้รับจากกิจกรรมและการให้คำแนะนำเพื่อการพัฒนาแนวทางให้เหมาะสมกับสภาพและปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ซึ่งจะทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์สามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง โดยผลการศึกษากิจกรรมพัฒนาประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 จุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

การพัฒนาผู้ประกอบการ ผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ เป็นการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

กิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ มีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ หลักการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ เป้าหมายการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ กระบวนการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ การประเมินผลการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายได้อย่างแท้จริงโดยให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่างๆ ดังนี้

หลักการและเป้าหมายดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

หลักการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากจำแนกออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์ ด้านการพึ่งตนเอง ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ด้านการสร้างองค์ความรู้ รายละเอียดดังนี้

1.ด้านอัตลักษณ์ การพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์เป็นการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ที่ใช้ภูมิปัญญา ในการสร้างรายได้แก่ผู้ประกอบการในจังหวัดราชบุรีอย่างต่อเนื่อง และเพื่อสร้างและรักษาความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์

ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ได้เข้ามาต่อยอดวัฒนธรรม ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับความอุดมสมบูรณ์ของทุนชุมชน โดยเฉพาะทุนทางปัญญา และมีส่วนผลักดันให้ประชาชนร่วมกันนำลงรักษาอัตลักษณ์ วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์ เพื่อให้เป็นทรัพยากรทางปัญญาที่สามารถสร้างความประทับใจให้แก่ประชาชนจึงเป็นส่วนผลักดันให้เกิดการรับรู้การสร้างประโยชน์จากทุนทางปัญญาของผู้ประกอบการ เพื่อให้คนได้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นถิ่นในจังหวัดราชบุรี

2.ด้านการพึ่งตนเอง การพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์เป็นการสร้างการพึ่งตนเองของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และปรับปรุงและแก้ไขหรือต่อยอดด้วยตนเอง รวมถึงสามารถจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการจำหน่ายผ้าทอเป็นรายได้เสริม ด้วยการจัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิกของกลุ่มผู้ประกอบการชาติพันธุ์ แบ่งปันช่วยเหลือกันอย่างเท่าเทียม และเป็นรากฐานของการพึ่งตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจฐานราก หรือพัฒนาด้วยตัวผู้ประกอบการเอง อีกทั้งยังเป็นการจัดสรรประโยชน์จากภูมิปัญญาซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคง

3.ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างพลังในการคิด ตัดสินใจ ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างทุนชุมชนที่เข้มแข็ง เมื่อมีหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุน ผู้ประกอบการก็พร้อมที่จะร่วมกันพิจารณาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและมีความเชื่อมั่นเข้มแข็งด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย โดยมีหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งรัฐและเอกชนเข้ามาร่วมสนับสนุน ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบการมีความพร้อมที่จะตัดสินใจอย่างรอบคอบผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและมีความเชื่อมั่นในการสนับสนุนหรือปฏิเสธนโยบายจากหน่วยงานต่าง ๆ

4.ด้านการสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์สร้างการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ การแก้ไขและการพัฒนา ที่ใช้ภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการต่อยอดไปสู่การกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการสวมใส่ผ้าไทยในทุกระดับสังคม ตั้งแต่ชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ ซึ่งสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการชาติพันธุ์ผ้าทอพื้นถิ่นได้เปลี่ยนแปลงเรียนรู้ แก้ไข และพัฒนาต่อยอดจากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของชุมชนความสำเร็จและความล้มเหลวหรือการประสบปัญหา ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการรู้เท่าทันสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อสร้างเศรษฐกิจฐานราก เพื่อภูมิคุ้มกันในเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กระบวนการการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของ ชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

มุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ต่อนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี สามารถสรุปกระบวนการพัฒนาตามแนวทางของมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาด้านความรู้ โดยการสร้างความรู้และประสบการณ์เพื่อให้เป็นประโยชน์ด้วยการให้ผู้ประกอบการเข้าประชุม สัมมนา อบรม ติดตามข่าวสารสำคัญจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตามแนวทางของมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ผ่านการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ให้ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นได้เรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเป็นการสร้างโอกาสการทำความรู้จักกับผู้ประกอบการอื่นๆ ผู้บริหารนโยบายฯ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้สะสมผ้าทอพื้นถิ่น ขยายผลถึงการสร้างความสัมพันธ์ในการสื่อสาร การให้ข้อมูลคำปรึกษา การพัฒนาสู่การสร้างเครือข่าย การสร้างแบบอย่างในการถ่ายทอดความรู้และบทเรียนจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านความรู้ที่เป็นภูมิปัญญา ความรู้จากการทอผ้า ซึ่งเป็นความรู้ในการนำมาปฏิบัติ

2. การพัฒนาทักษะ โดยการสร้างทักษะผ่านการทำงานเป็นทีมทำให้มีการแบ่งงาน ติดตาม และพัฒนาตามความเหมาะสมในการกำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย บนพื้นฐานทักษะการสื่อสารในการแสดงมุมมองความคิดเห็นในการประชุม และตัดสินใจร่วมกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลก่อนการตัดสินใจเพื่อร่วมกันทำความเข้าใจสภาพปัญหา และความต้องการของผู้นำนโยบายมาปฏิบัติและผ่านการทดลองการปฏิบัติก่อนการตัดสินใจ ให้ไม่ส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ จังหวัดราชบุรี

การพัฒนากิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

หลักการดำเนินกิจกรรมการพัฒนากิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย รายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาและรู้จักตนเองด้วยการศึกษาสภาพและศักยภาพของ
ผู้ประกอบการหลังจากที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่

ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย เพื่อให้มีข้อมูลประกอบการคิดก่อนการตัดสินใจ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์

2. การศึกษาความต้องการพัฒนาแนวทางตามมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ด้วยการศึกษาค้นคว้าความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารนโยบาย ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ ผู้สะสมผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์

3. การสร้างเครือข่าย เป็นการสร้างพันธมิตรที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสร้างความร่วมมือประสานเพื่อร่วมกันคิดและตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม และส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน และนำแนวทางไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมของตนเอง

การประเมินผลกิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

กิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้สามารถเป็นไปตามเป้าประสงค์ หลักการกระบวน ขั้นตอน และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการปฏิบัติ ควรมีการประเมินผลกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นหน้าที่ของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องร่วมกันประเมินผล สามารถดำเนินการตามความเหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีวิธีการและขั้นตอนดังนี้

1. วางแผนการประเมินผล กลุ่มเป้าหมายทบทวนการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมา สร้างความตระหนักการประเมินผลเพื่อพัฒนากิจกรรมตามวัตถุประสงค์มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย อย่างเหมาะสมกับสภาพและเงื่อนไขต่าง ๆ ในการนำนโยบายมาปฏิบัติ โดยการร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลตามความพร้อมของผู้ประกอบการ

2. กำหนดประเด็นการประเมินผลและแหล่งข้อมูล โดยกลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดประเด็นในการประเมินผลให้ชัดเจน ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผล ให้เป็นไปในทิศทางที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หลักการ ของการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

3. เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการประเมินผล ระหว่างกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านและเป็นไปตามประเด็นที่กำหนด รวมทั้งการค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แล้วทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจัดเตรียมเข้าที่ประชุม

4.ประเมินผล กลุ่มเป้าหมายนำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประกอบการในการประเมินผล ซึ่งการประเมินผลกิจกรรมต้องหยุดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์แท้จริงต่อผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แล้วจึงจัดทำรายงานสรุปผลการประเมิน

5.ตรวจสอบผลการประเมิน โดยร่วมกันประชุมเพื่อให้สมาชิกรับรู้ถึงผลการประเมินจากกลุ่มเป้าหมาย และร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของผลการประเมิน รวมทั้งร่วมกันแสดงมุมมองความคิดเห็น ให้คำปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะในการนำนโยบายมาปฏิบัติ

ปัจจัยและเงื่อนไขของกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

การนำมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ก่อนนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี มาใช้ประโยชน์ มีปัจจัยเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการสนใจนำรูปแบบนี้มาเป็นแนวทางพัฒนานโยบายโดยตัวผู้ประกอบการเอง ผู้ประกอบการที่เริ่มคิดต่อยอดการพัฒนาผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในแต่ละด้าน สิ่งสำคัญต้องเริ่มจากการทบทวนและประเมินความสามารถและศักยภาพของผู้ประกอบการว่ามีปัจจัยและเงื่อนไข อะไรที่สามารถทำให้ผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ประสบความสำเร็จ ซึ่งปัจจัยและเงื่อนไขดังกล่าวผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่า นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเป็นการขยายผลสู่การนำนโยบายมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การมีเครือข่ายความร่วมมือ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้อย่างแท้จริง

ผู้ประกอบการที่ได้ศึกษา ความสามารถและศักยภาพของตนเองอาจมีปัจจัยที่สอดคล้อง อาจเป็นขั้นต้นของการบ่งชี้ถึงความพร้อมและความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย และความเป็นไปได้ในทุกประเด็น เพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ส่วนที่ 3 กิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมส่งเสริมการตลาดกระบวนการเครือข่ายองค์ความรู้ โดยจัดทำเพื่อให้เกิดองค์ความรู้และเกิดทักษะในการสร้างความเข้าใจ การรวมกลุ่ม ของกลุ่มเป้าหมายใน

การสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความรู้ และการขยายช่องทางการตลาดให้กับผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ ดำเนินการเดือน มีนาคม 2566 มีขั้นตอนดังนี้

1. รวมกลุ่มของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ การให้ตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการต่างๆ ในจังหวัดราชบุรีเข้าร่วมเป็น ผู้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมการตลาดกระบวนการเครือข่ายองค์ความรู้ ด้านการทอผ้าซึ่งสามารถสร้างประโยชน์ให้กับทุกกลุ่มผู้ประกอบการในจังหวัดราชบุรี โดย ทำหน้าที่เอื้อประโยชน์และสนับสนุนกัน

2. ประชุมผ่านความเป็นเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ ผู้บริหารนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยในจังหวัดราชบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าชาติพันธุ์ ผู้สะสมผ้าทอชาติพันธุ์ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงาน และปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ โดยได้สร้างโอกาสให้ตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้พบปะและพูดคุยกัน ที่แจ้งข้อมูล และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน ผู้ประกอบการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ซื้อ โดยได้คำนึงถึงผลประโยชน์และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายองค์ความรู้

3. ทำงานร่วมกับผ่านความเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ ความสมัครใจในการร่วมกิจกรรมการพัฒนาองค์ความรู้อย่างสม่ำเสมอ ด้วยการให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมกิจกรรมตามความพร้อมและโอกาส และทำงานในนามกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกับหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการสร้างการยอมรับ และการร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

4. ร่วมกันออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ่านความคิดเห็นของผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความกลมกลืนกับภูมิปัญญาผ่านการเสริมสร้างการเรียนรู้ เกิดการเป็นเครือข่ายการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และได้สร้างความเชื่อมั่นในรูปแบบของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้ไปสู่ตลาด ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากต่อไป

5. ทดลองตลาดก่อนตัดสินใจจากความต้องการของผู้ซื้อหรือสะสม โดยผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของผ้าทอชาติพันธุ์ ที่ได้รับการพัฒนาแล้วจะสามารถสร้างประโยชน์ในการเพิ่มรายได้จากการพัฒนามูลค่า โดยทำให้ผู้ประกอบการร่วมกันวางแผนและทดลองตลาด พร้อมการเก็บข้อมูลสะท้อนผลจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อประเมินถึงผลประโยชน์ ความพร้อม และความเป็นไปได้ ทั้งนี้ รวมถึงผลกระทบที่มีต่อกลุ่มผู้ประกอบการด้วย

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพจากภูมิปัญญาผ้าไทยควบคู่กับการการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช กิจกรรมให้ความรู้การย้อมสีธรรมชาติ ดำเนินการช่วงเดือน มีนาคม 2566 มีขั้นตอนดังนี้

1. รวมกลุ่มของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ การให้ตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการต่างๆ ในจังหวัดราชบุรีเข้าร่วมเป็น ผู้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมทักษะด้านการประกอบอาชีพจากภูมิปัญญาผ้าไทยควบคู่กับการการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช กิจกรรมให้ความรู้การย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งสามารถสร้างประโยชน์ให้กับทุกกลุ่มผู้ประกอบการในจังหวัดราชบุรี โดย ทำหน้าที่เอื้อประโยชน์และสนับสนุนกัน

2. ประชุมระหว่างผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ ผู้บริหารนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยในจังหวัดราชบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าชาติพันธุ์ ผู้สะสมผ้าทอชาติพันธุ์ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงาน และปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ โดยได้สร้างโอกาสให้ตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้พบปะและพูดคุยกัน ที่แจ้งข้อมูล และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน ผู้ประกอบการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ซื้อ โดยได้คำนึงถึงผลประโยชน์และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายองค์ความรู้

3. ทำงานร่วมกับเครือข่ายผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ ความสมัครใจในการร่วมพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพจากภูมิปัญญาผ้าไทยควบคู่กับการการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมกิจกรรมตามความพร้อมและโอกาส และทำงานในนามกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกับหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการสร้างการยอมรับ และการร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

4. ใช้ทุนทางสังคมในการกำหนดกิจกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยด้วยการ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชประจำจังหวัดในการให้ความรู้ด้านการย้อมสีธรรมชาติจากต้นโมกมันซึ่งเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดราชบุรี ทำให้กิจกรรมการพัฒนาทักษะด้านการย้อมสีธรรมชาติกลมกลืนกับนโยบายดังกล่าว ส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและลดต้นทุนของสีธรรมชาติจากการเลือกใช้ประโยชน์ของต้นไม้ประจำจังหวัดราชบุรี

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมยกระดับการพัฒนาผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์
ดำเนินการช่วงเดือน เมษายน 2566 มีขั้นตอนดังนี้

1. จากกิจกรรมส่งเสริมการตลาดกระบวนกรเครือข่ายองค์ความรู้ และกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพจากภูมิปัญญาผ้าไทยควบคู่กับการการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชได้มีการจัดประชุมระหว่าง ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ ผู้บริหารนโยบายส่งเสริมและ

สนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยในจังหวัดราชบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าชาติพันธุ์ ผู้สะสมผ้าทอชาติพันธุ์ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงาน และปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ โดยได้สร้างโอกาสให้ตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้พบปะและพูดคุยกัน ที่แจ้งข้อมูล และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ

2. ดำเนินกิจกรรมเพื่อยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์กิจกรรมยกระดับการพัฒนาผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ ผ่านการทำงานร่วมกับเครือข่ายผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ ความสมัครใจในการร่วมกิจกรรมการพัฒนาองค์ความรู้อย่างสม่ำเสมอ ด้วยการให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมกิจกรรมตามความพร้อมและโอกาส และทำงานในนามกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมกับหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการสร้างการยอมรับ และการร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

3. ร่วมกันแลกเปลี่ยนพัฒนาศักยภาพและเพิ่มช่องทางการตลาด เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เครือข่ายผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผ้าทอชาติพันธุ์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอชาติพันธุ์และการย้อมสีธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นการจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ เพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้และการตลาดให้กับผู้ประกอบการ และเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ในการเข้าร่วมประกวดผ้าลายพระราชทาน "ผ้าลายดอกกรักราชกัญญา" ในระดับภาค และระดับประเทศต่อไป

ส่วนที่ 4 ผลการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของงานวิจัยเรื่องมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ต่อนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากกรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติได้จริง และสามารถพัฒนามุมมองของผู้ประกอบการในการศึกษาเรียนรู้ จึงได้มีกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ ดังนี้

1. การดำเนินกิจกรรมโดยผู้ประกอบการและผู้วิจัย โดยกิจกรรมสร้างขึ้นจากการประชุมระหว่างผู้บริหารนโยบายระดับจังหวัด ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าชาติพันธุ์ ผู้ประกอบการ ผู้สะสมผ้าไทยชาติพันธุ์ และผู้วิจัย โดยผ่านการศึกษาและวิเคราะห์ ผ่านมาตรการการ

ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยของจังหวัดราชบุรี ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางของการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย เพื่อให้ผ้าทอพื้นถิ่นสามารถเป็นส่วนหนึ่งในเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างยั่งยืน โดยกิจกรรมเหล่านี้ มีการร่วมกันพิจารณาตัดสินใจ ประเมินผล และวิเคราะห์ถึงความเป็นจริง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

2.การพัฒนากิจกรรมโดยผู้บริหารนโยบายระดับจังหวัด ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าชาติพันธุ์ ผู้ประกอบการ ผู้สะสมผ้าไทยชาติพันธุ์ และผู้วิจัย ได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ของกิจกรรมที่สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ให้กับผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์อื่นๆ การวิเคราะห์ถึงประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้รับจากกิจกรรม และการให้คำแนะนำเพื่อการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพและปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ซึ่งจะทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์สามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง โดยผลการศึกษการพัฒนาประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

การพัฒนาผู้ประกอบการ ผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ เป็นการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

แนวทางการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

กิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ มีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ หลักการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ เป้าหมายการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ กระบวนการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ การประเมินผลการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายได้อย่างแท้จริงโดยให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่างๆ ดังนี้

หลักการและเป้าหมายดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

หลักการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากจำแนกออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์ ด้านการพึ่งตนเอง ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ด้านการสร้างองค์ความรู้ รายละเอียดดังนี้

1.ด้านอัตลักษณ์ การพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์เป็นการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ที่ใช้ภูมิปัญญา ในการสร้างรายได้แก่ผู้ประกอบการ ในจังหวัดราชบุรีอย่างต่อเนื่อง และเพื่อสร้างและรักษาความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ได้เข้ามาต่อยอดวัฒนธรรม ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับความอุดมสมบูรณ์ของทุนชุมชน โดยเฉพาะทุนทางปัญญา และมีส่วนผลักดันให้ประชาชนร่วมกันนำลงรักษาอัตลักษณ์ วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์ เพื่อให้เป็นทรัพยากรทางปัญญาที่สามารถสร้างความประทับใจให้แก่ประชาชนจึงเป็นส่วนผลักดันให้เกิดการรับรู้การสร้างประโยชน์จากทุนทางปัญญาของผู้ประกอบการ เพื่อให้คนได้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นถิ่นในจังหวัดราชบุรี

2.ด้านการพึ่งตนเอง การพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์เป็นการสร้างการพึ่งตนเองของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และปรับปรุงและแก้ไขหรือต่อยอดด้วยตนเอง รวมถึงสามารถจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการจำหน่ายผ้าทอเป็นรายได้เสริม ด้วยการจัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิกของกลุ่มผู้ประกอบการชาติพันธุ์ แบ่งปันช่วยเหลือกันอย่างเท่าเทียม และเป็นรากฐานของการพึ่งตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจฐานราก หรือพัฒนาด้วยตัวผู้ประกอบการเอง อีกทั้งยังเป็นการจัดสรรประโยชน์จากภูมิปัญญาซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคง

3.ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างพลังในการคิด ตัดสินใจ ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างทุนชุมชนที่เข้มแข็ง เมื่อมีหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุน ผู้ประกอบการก็พร้อมที่จะร่วมกันพิจารณาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและมีความเชื่อมั่นเข้มแข็งด้วยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย โดยมีหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งรัฐและเอกชนเข้า

มาร่วมสนับสนุน ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบการมีความพร้อมที่จะตัดสินใจอย่างรอบคอบผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมและมีความเชื่อมั่นในการสนับสนุนหรือปฏิเสธรโยบายจากหน่วยงานต่าง ๆ

4. ด้านการสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์สร้าง การเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ การแก้ไขและการพัฒนา ที่ใช้ภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมเป็น เครื่องมือในการต่อยอดไปสู่การกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการสวมใส่ผ้าไทยในทุก ระดับสังคมตั้งแต่ชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ ซึ่งสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการชาติพันธุ์ผ้าทอ พื้นถิ่นได้เปลี่ยนแปลงเรียนรู้ แก้ไข และพัฒนาต่อยอดจากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของ ชุมชน ความสำเร็จและความล้มเหลวหรือการประสบปัญหา ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการรู้เท่าทัน สถานะการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก เพื่อภูมิคุ้มกัน ใน เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กระบวนการการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของ ชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

มุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ต่อนโยบายการส่งเสริมและ สนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี สามารถ สรุประบวนการพัฒนาตามแนวทางของมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาด้านความรู้ โดยการสร้างความรู้และประสบการณ์เพื่อให้เป็น ประโยชน์ด้วยการให้ผู้ประกอบการเข้าประชุม สัมมนา อบรม ติดตามข่าวสารสำคัญจากแหล่ง ความรู้ต่างๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนามาตามแนวทางของมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุน การใช้และสวมใส่ผ้าไทย ผ่านการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ให้ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นได้ เรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเป็นการสร้าง โอกาสการทำความรู้จักกับผู้ประกอบการอื่นๆ ผู้บริหารนโยบายฯ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้สะสมผ้าทอพื้นถิ่น ขยายผลถึงการสร้างความสัมพันธ์ในการสื่อสาร การให้ข้อมูลคำปรึกษา การพัฒนาสู่การสร้าง เครือข่าย การสร้างแบบอย่างในการถ่ายทอดความรู้และบทเรียนจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ ทางด้านความรู้ที่เป็นภูมิปัญญา ความรู้จากการทอผ้า ซึ่งเป็นความรู้ในการนำมาปฏิบัติ

2. การพัฒนาทักษะ โดยการสร้างทักษะผ่านการทำงานเป็นทีมทำให้มีการ แบ่งงาน ติดตาม และพัฒนาตามความเหมาะสมในการกำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการ ใช้และสวมใส่ผ้าไทย บนพื้นฐานทักษะการสื่อสารในการแสดงมุมมองความคิดเห็นในการประชุม และ ตัดสินใจร่วมกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลก่อนการตัดสินใจเพื่อร่วมกันทำความเข้าใจ

สภาพปัญหา และความต้องการของผู้นำนโยบายมาปฏิบัติและผ่านการทดลองการปฏิบัติก่อนการตัดสินใจ ให้ไม่ส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ จังหวัดราชบุรี

ผลการพัฒนากิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

หลักการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย รายละเอียดดังนี้

1. ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ได้ศึกษาและรู้จักตนเองด้วยการศึกษาสภาพและศักยภาพของผู้ประกอบการหลังจากที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย เพื่อให้มีข้อมูลประกอบการคิดก่อนการตัดสินใจ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์

2. ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์รับรู้ความต้องการพัฒนาแนวทางตามมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ด้วยการทำความเข้าใจความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารนโยบาย ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ ผู้สะสมผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์

3. เกิดการสร้างเครือข่าย เป็นการสร้างพันธมิตรที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสร้างความร่วมมือประสานเพื่อร่วมกันคิดและตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม และส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน และนำแนวทางไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมของตนเอง

การประเมินผลกิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

กิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้สามารถเป็นไปตามเป้าประสงค์ หลักการกระบวน ขั้นตอน และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการปฏิบัติ ควรมีการประเมินผลกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นหน้าที่ของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องร่วมกันประเมินผล สามารถดำเนินการตามความเหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีวิธีการและขั้นตอนดังนี้

1. วางแผนการประเมินผล กลุ่มเป้าหมายทบทวนการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมา สร้างความตระหนักการประเมินผลเพื่อการพัฒนากิจกรรมตามวัตถุประสงค์มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย อย่างเหมาะสมกับสภาพและเงื่อนไขต่าง ๆ ในการนำนโยบายมาปฏิบัติ โดยการร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลตามความพร้อมของผู้ประกอบการ

2. กำหนดประเด็นการประเมินผลและแหล่งข้อมูล โดยกลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดประเด็นในการประเมินผลให้ชัดเจน ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผล ให้เป็นไปในทิศทางที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หลักการ ของการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

3. เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการประเมินผล ระหว่างกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านและเป็นไปตามประเด็นที่กำหนด รวมทั้งการค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แล้วทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจัดเตรียมเข้าที่ประชุม

4. ประเมินผล กลุ่มเป้าหมายนำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประกอบการในการประเมินผล ซึ่งการประเมินผลกิจกรรมต้องหุ้ยวัตถุประสงค์ของการประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์แท้จริงต่อผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

5. ตรวจสอบผลการประเมิน โดยร่วมกันประชุมเพื่อให้รับรู้ถึงผลการประเมินจากกลุ่มเป้าหมาย และร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของผลการประเมิน รวมทั้งร่วมกันแสดงมุมมองความคิดเห็น ให้คำปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะในการนำนโยบายมาปฏิบัติ

ปัจจัยและเงื่อนไขของกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

การนำมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ต่อนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี มาใช้ประโยชน์ มีปัจจัยเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการสนใจนำรูปแบบนี้มาเป็นแนวทางพัฒนานโยบายโดยตัวผู้ประกอบการเอง อาจเป็นผู้ประกอบการที่เริ่ม คิดต่อยอดการพัฒนาผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในแต่ละด้าน สิ่งสำคัญต้องเริ่มจากการทบทวนและประเมินความสามารถและศักยภาพของผู้ประกอบการเองว่ามีปัจจัยและเงื่อนไข อะไรที่สามารถทำให้ผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ประสบความสำเร็จ ซึ่งปัจจัยและเงื่อนไขดังกล่าวผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่า นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเป็นการขยายผลสู่การนำนโยบายมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การ

มีเครือข่ายความร่วมมือ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่น
ของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้อย่างแท้จริง

ผู้ประกอบการที่ได้ศึกษา ความสามารถและศักยภาพของตัวเองอาจมีปัจจัยที่
สอดคล้อง ซึ่งการบ่งชี้ถึงความพร้อมและความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการ
ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย และความเป็นไปได้ในทุก
ประเด็น เพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ต๋อนนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก ภูมิศึกษา จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบถึงมุมมองและความคิดเห็นของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ภายใต้มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก การดำเนินงานของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือเรื่องใดไม่ตอบสนองต่อผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีเพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม หากนโยบายดังกล่าวมีการดำเนินงานที่ไม่เพียงพอ ผู้ประกอบการต้องการการสนับสนุน และแนวทางความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดและมีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพทอผ้าซึ่งมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ของชุมชน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพสามารถสรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

มุมมองและความคิดเห็นของผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ภายใต้มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

มาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก มีความซับซ้อน และความหลากหลายแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นการเป็นการสนับสนุนส่งเสริมในทุกวิถีทาง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มผู้ประกอบการประเภทผ้า มีความเข้มแข็ง และมั่นใจว่าจะมีความยั่งยืน และเป็นการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ส่งเสริมให้คนในสังคมได้เห็นคุณค่าของการสนับสนุนผ้าไทย หัตถศิลป์ หัตถกรรมที่อยู่เบื้องหลัง ที่จะสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่มีความมั่นคง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ประกอบการในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการ พัฒนาลายผ้า พัฒนาด้านการตลาด การสร้างและขยายตลาด เสริมสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์ ซึ่งหากผู้ประกอบการได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลในการดำเนินการก็จะเป็นส่วนช่วยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์สามารถพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์และสนับสนุนการอนุรักษ์ผ้าทอพื้นถิ่นในอนาคต หรือหากงบประมาณไม่เพียงพอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจช่วยเหลือ อาจเป็นการดำเนินการในการส่งเสริมการ

ตั้งเครือข่ายประเภทต่าง ๆ เช่น เครือข่ายผู้ประกอบการผ้าทอ เครือข่ายจัดหาผลิตภัณฑ์ เครือข่ายตลาด เครือข่ายการให้ความรู้ เครือข่ายช่วยในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งแม้ปัจจุบันจะมีหน่วยงานมาช่วยเหลือบ้างแต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อผู้ประกอบการที่ยังคงมีภาวะเงินทุน เนื่องจากผลิตภัณฑ์ใช้วัตถุดิบที่มีราคาสูง ต้องใช้เวลาในการผลิต ฝีมือในการทอ มูลค่าผ้าทอแต่ละผืนที่มีราคาสูงทำให้คนเข้าถึงยาก เป็นต้น อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ การนำนโยบายมาปฏิบัติให้เห็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้มีอำนาจควรศึกษามุมมองของผู้ประกอบการด้วย เพื่อติดตามและวัดผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการนำมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจฐานรากมาใช้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง

โดยที่ผ่านมามีจังหวัดราชบุรีได้ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการสวมใส่ผ้าไทยผ่านมาตรการส่งเสริมการสวมใส่ผ้าไทย เช่น การส่งเสริมให้ทุกหน่วยงาน/องค์กร สวมใส่ผ้าไทย การส่งเสริมและสนับสนุนการสวมใส่ผ้าไทยโดยการสร้างการรับรู้ผ่านการประชุมเสวนา โดยสร้างการรับรู้ทั้ง 2 แบบออฟไลน์และออนไลน์โดยด้านออฟไลน์ผ่านนิทรรศการ หนังสือ/แคตตาล็อกผ้าไทยซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไทยในรูปแบบ หนังสือ/แคตตาล็อก คลิปวิดีโอ และแผ่นพับ การจัดกิจกรรมการแต่งกายด้วยผ้าไทย/ผ้าพื้นเมืองจำนวนไม่น้อยกว่า 50 ครั้ง การจัดทำแผนปฏิบัติการรณรงค์การแต่งกายผ้าไทยและประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติหน่วยงานที่มีการแต่งกายด้วยผ้าไทย/ผ้าพื้นเมือง ภาคประชาชน/ประชาสังคมและด้านออนไลน์ ผ่าน Application Line Facebook Youtube และ Website และ เพจราชบุรี OK Market ,Website : OTOP Today โดยการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายจำนวนไม่น้อยกว่า 40 หน่วยงาน กิจกรรมการส่งเสริมผู้ประกอบการ กิจกรรมพัฒนาศักยภาพและเพิ่มช่องทางการตลาด ให้กับผู้ประกอบการ OTOP ผ้าไทยของจังหวัดราชบุรี

ซึ่งผู้ประกอบการชาติพันธุ์มีมุมมองและความคิดเห็นที่มีต่อการรับมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยในการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงไปปฏิบัติ ยังพบปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งในด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการแข่งขัน ด้านการต่อรองจากแหล่งวัตถุดิบ เช่น การประสบปัญหาทั้งการหาตลาดในการจำหน่ายสินค้าที่แน่นอน ต้นทุนที่สูงและต้องใช้ระยะเวลาในการผลิต และการเข้ามาโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรแทนการทอมือที่สามารถผลิตได้ในต้นทุนที่ถูกจำนวนมากรวดเร็วสามารถควบคุมคุณภาพและสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ง่ายกว่ามีต้นทุนในการผลิต แต่อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์มีความชำนาญเฉพาะผ้าทอชาติพันธุ์และมีเอกลักษณ์ มีการอบรมและการถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นการผลิตสินค้า ทำให้คงอยู่ซึ่งอัตลักษณ์ของมรดกวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นที่ยอมรับในการบ่งบอกถึงคุณค่าและฐานะของผู้สวมใส่

ผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ยังได้รับโอกาสสำคัญจากหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ พร้อมให้การสนับสนุนหากผู้ประกอบการร้องขอ การให้มาตรฐาน การได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ ส่งผลต่อความการสร้างภาคภูมิใจของผู้ประกอบการและความมั่นใจให้กับผู้ซื้อ

จากการศึกษาปัจจัยความสำเร็จผ่านมุมมองของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดและมีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพทอผ้าพบว่าผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นมีความรักและตั้งใจมุ่งมั่นในการทอผ้า เพราะการทอผ้าต่อผืนนั้นค่อนข้างใช้เวลานาน มีความสร้างสรรค์ในการออกแบบการทอผ้า และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่ได้จากบรรพบุรุษสืบทอดต่อกันมา มีความสามารถเฉพาะทางในการทอผ้าจากและสามารถสร้างเอกลักษณ์ได้อย่างโดดเด่น อนึ่งหากไม่มีมาตรการดังกล่าวผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นที่ประสบความสำเร็จก็สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ เนื่องจากมีฐานลูกค้าเก่าอุปถัมภ์ความคิดสร้างสรรค์ในการคิดผลงานและมีมือที่ปราณีตงดงามโดยอัตลักษณ์ และมีทรัพยากรที่เป็นตัวเงินเพียงพอที่จะรองรับในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การกักตุนวัตถุดิบ ค่าใช้จ่ายในการออกบูธจัดแสดงสินค้า การสำรองจ่ายค่าแรง ซึ่งส่งผลต่อการต่อยอดสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นสามารถเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ง่ายขึ้น ในการแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเจริญเติบโตให้กับธุรกิจผ้าทอพื้นถิ่นให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับราคาท้องตลาด รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ของสินค้า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้นอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการที่ไม่ได้ประสบความสำเร็จถึงแม้ว่าจะมีใจรัก มีความตั้งใจ มีความสามารถเทียบเท่ากับผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จก็ตาม แต่ถูกจำกัดด้วยทรัพยากรที่มีไม่เพียงพอในการต่อยอดถึงแม้จะมีการสนับสนุนจากหน่วยงานก็ยังไม่สามารถเพียงพอต่อการตอบสนองต่อความต้องการของปัจจัยในการผลิต

จากการมีแนวทางที่ร่วมกันกำหนดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยได้สร้างโอกาสให้สามารถร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์รายอื่นๆ ซึ่งอยู่ในเครือข่ายการเรียนรู้ หากไม่มีแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรีในการดำเนินกิจกรรม อาจส่งผลกระทบต่อเรื่องการตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต้นทุนที่ต้องแบกรับของผู้ประกอบการ เครือข่ายในการสร้างความร่วมมือของหน่วยงานและผู้ประกอบการซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การร่วมกันศึกษาและแบ่งปันในเรื่องของวัตถุดิบในการใช้ทอผ้า เป็นต้น

กิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ได้ร่วมกำหนดนั้น ได้ส่งเสริมการสร้างคามยั่งยืนด้านเศรษฐกิจฐานราก ได้แก่ การสร้างรายได้ การสร้างอาชีพ การกระจายรายได้ ให้ผู้ประกอบการมีรายได้ที่แน่นอนเพิ่มมากขึ้น ในด้านสังคมและวัฒนธรรม กิจกรรมที่

ร่วมกันคิดสามารถสร้างสังคมแห่งการอนุรักษ์ สังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งการแบ่งปัน สังคมแห่งความภาคภูมิใจ สังคมแห่งการพัฒนาคน และสังคมแห่งความร่วมมือ และในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การนำต้นไม้ประจำจังหวัดมาใช้ในการย้อมสีธรรมชาติในการเลือก จากแหล่งวัตถุดิบกระบวนการผลิตผ้าทอมือชาติพันธุ์นั้น ต้องใช้ไหมและนียมย้อมด้วยสีธรรมชาติ โดยมีหลักการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากจำแนกออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์ ด้านการพึ่งตนเอง ด้านการสร้างการมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย ด้านการสร้างองค์ความรู้ ผ่านกระบวนการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากการพัฒนาด้านความรู้ และการพัฒนาทักษะ ให้แก่ผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาตามความเหมาะสมในการกำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย

โดยผลการพัฒนาจากกิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากตามมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ผู้ประกอบการได้รับการศึกษาและรู้จักตนเองด้วยการศึกษาสภาพและศักยภาพ และศึกษาความต้องการพัฒนาแนวทางตามมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยผ่านการสร้างเครือข่ายจากการสร้างความร่วมมือประสานเพื่อร่วมกันคิดและตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม และส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความสำเร็จและนำแนวทางไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมของตนเอง

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ เมื่อวิเคราะห์ขั้นตอนกระบวนการดำเนินการวิจัยที่ทำร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรี พบว่า มีลักษณะที่สอดคล้องกับทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) เป็นการวิจัยที่เปิดให้ประชาชนหรือชาวบ้านที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการวิจัยในการศึกษา วิเคราะห์ ค้นหา ปัญหา และเหตุของปัญหาของผู้ประกอบการนั้นเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการได้เรียนรู้สภาพและศักยภาพจากการนำนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยมาปฏิบัติร่วมกัน โดยกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้วิจัย ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และผู้สะสมผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี โดยหลังจากได้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของชุมชนแล้ว และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหาเรียบร้อยแล้ว ก็นำไปอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยร่วมกันกำหนดแนวทางการและวิธีการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรผ่านมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่น

ของชาติพันธุ์ต่อนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากและความเห็นของผู้วิจัยที่ใช้เพื่อการวิจัย พบว่า แนวทางของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่นโยบายของจังหวัดราชบุรีนั้น ได้มีการส่งเสริมให้ทุกหน่วยงาน/องค์กรสวมใส่ผ้าไทย การสร้างการรับรู้ผ่านการประชุมเสวนา จัดทำหนังสือ/แคตตาล็อกผ้าไทยซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไทยในรูปแบบ หนังสือ/แคตตาล็อก คลิปวิดีโอ และแผ่นพับ การจัดกิจกรรมการแต่งกายด้วยผ้าไทย/ผ้าพื้นเมือง การจัดทำแผนปฏิบัติการรณรงค์ การแต่งกายผ้าไทยและประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติหน่วยงานที่มีการแต่งกายด้วยผ้าไทย/ผ้าพื้นเมือง ภาคประชาชน/ประชาสังคม และด้านออนไลน์ ผ่าน Application Line Facebook Youtube และ Website และ เพจราชบุรี OK Market ,Website : OTOP Today โดยการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการให้มีระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่สามารถพึ่งตนเองได้ มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ระบบเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถสร้างความสัมพันธ์และส่งผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างผู้คน ในชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดโอกาส และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเศรษฐกิจร่วมของชุมชนกับเศรษฐกิจของปัจเจก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ(สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2559) แต่อย่างไรก็ตามยังพบข้อจำกัดจากมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรี เนื่องจากผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์เป็นสินค้าที่มีราคาสูงและต้นทุนที่สูงอีก ทั้งยังต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตด้วยมืออย่างปราณีต ทำให้บางครั้งผู้ประกอบการต้องจมทุน เพราะยังไม่มีตลาดที่รองรับมากพอ และการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีงบประมาณในการดำเนินการที่ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ต้องแบกไว้เอง เช่น การนำสินค้าไปจำหน่ายในนิทรรศการ การจัดแสดงสินค้า ต้นทุนแรงงาน ซึ่งไม่มีสำรองให้หรือไม่มีการจัดสรรให้ แม้ทางผู้บริหารของจังหวัดราชบุรีจะพยายามหาแนวทางเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์แล้ว แต่ไม่ได้มีงบประมาณมาจัดสรรได้เพียงพอในการช่วยเหลือผู้ประกอบการ เพราะส่วนใหญ่แล้วกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่ไม่มีงบประมาณให้ผู้ประกอบการต้องสำรองจ่ายจนกว่าจะขายได้ แต่ใช้อาศัยการให้ความร่วมมือของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการเพื่อการดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมและสวมใส่ผ้าไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่มีทรัพยากรไม่มากทำให้ไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยตัวเองให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และมีคู่แข่งในธุรกิจเดียวกันพบว่าการแข่งขันในเรื่องของราคาค่อนข้าง สูง ทำให้บางครั้งไม่ร่วมมือกันต่างคนต่างอยู่ในกลุ่มของตน และจากผลการศึกษาเมื่อนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ กับมุมมองผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ต่อนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้า

ไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากและความเห็นของผู้วิจัย สามารถอภิปรายผลจำแนกตามวัตถุประสงค์การศึกษา 3 ข้อดังนี้

1. มุมมองและความคิดเห็นของผู้ประกอบการชาติพันธุ์ภายใต้มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

แนวทางการดำเนินงานมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย เป็นมาตรการที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของรัฐบาลกลางทำให้ผลลัพธ์บางอย่างอาจไม่ตอบสนองต่อผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งสอดคล้อง (Van Meter & Van Horn, 1975) กับตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติแบบบนลงล่าง โดยแนวทางตามทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจของรัฐบาลกลางหรือผู้กำหนดนโยบายในการกำหนดเป้าหมายของนโยบายอย่างชัดเจนรวมไปถึงการติดตามกำกับดูแลและควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเริ่มต้นมาจากการตัดสินใจของรัฐบาลกลางหรือผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งมักไม่สนใจผลกระทบของผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ที่นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อการให้บริการโดยเห็นว่านโยบายนั้นเป็นปัจจัยนำเข้า (inputs) และการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นผลผลิต (outputs) โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายและเน้นบทบาทการใช้อำนาจของผู้นำ ความสามารถของผู้กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของนโยบายให้ชัดเจนรวมถึงควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นสำคัญ และไม่ได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งเป้าหมายสำคัญของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยควรให้ความสำคัญกับการร่วมกำหนดนโยบายจากผู้ประกอบการเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการที่แท้จริง

การดำเนินงานของผู้ประกอบการมีการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นมีความสำคัญในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทอผ้า และสามารถเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังมีการส่งเสริมด้านการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเจริญเติบโตให้กับธุรกิจผ้าทอพื้นถิ่นให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับราคาท้องตลาด รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ของสินค้า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของเครือข่าย (นฤมล นิราทร, 2543) ที่ได้เสนอว่า เป้าหมายของเครือข่าย คือมีการขยายความสัมพันธ์ให้กว้างขวางและเข้มแข็งขึ้นเพื่อนำไปสู่การขยายกิจกรรม ขยายการช่วยเหลือเกื้อกูลที่มีต่อกัน ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของแต่ละองค์กรให้แสดงบทบาทหน้าที่ทั้งผู้ให้และผู้รับอย่างเหมาะสม สร้างกระบวนการการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันผ่านการติดต่อสื่อสาร และแลกเปลี่ยนกันโดยตรงระหว่างบุคคล หรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในเครือข่าย แลกเปลี่ยนผลประโยชน์และแบ่งปัน

ทางทรัพยากรแก่กัน และเครือข่ายผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นยังเป็นแหล่งสำหรับสนับสนุนการทำงานต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกสามารถเข้าใจและเข้าถึงเรื่องนั้น ๆ ได้ในทุกแง่มุม เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเอง และยังทำให้เกิดการรวมตัวที่มีพลังส่งเสริมมากกว่าคนเดียวอย่างมากมาย โดยนำประเด็นปัญหามาไปสู่การเสนอ หรือผลักดันนโยบายที่เหมาะสมมากกว่าเดิม

2. การดำเนินงานของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือเรื่องใดไม่ตอบสนองต่อผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีเพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม หากนโยบายดังกล่าวมีการดำเนินงานที่ไม่เพียงพอ ผู้ประกอบการต้องการการสนับสนุนด้านใดบ้าง

มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยมีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า จากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ผ่านผ้าทอโดยบรรพชนจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยการส่งเสริมและเผยแพร่ภาพพื้นถิ่นไทยอันให้ดำรงคงอยู่ปรากฏเป็นความภาคภูมิใจของคนไทย ทำให้เกิดความหลากหลายแตกต่างของความรู้ที่สร้างสมดุลในการอยู่ร่วมกันของคนและธรรมชาติอย่างเกื้อกูลกันมาไซ้ประโยชน์ โดยอาจมีการความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ เพื่อสามารถนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้มีความหลากหลาย เพื่อปรับเปลี่ยนและแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในการตอบสนองวัตถุประสงค์หรือความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2549) ได้ให้ความสำคัญเรื่ององค์ความรู้ซึ่งเป็นองค์ประกอบของทุนทางสังคมที่ประกอบไปด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่โดยภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นพื้นฐานทางความคิดและหลักเกณฑ์การกำหนดคุณค่าและจริยธรรมที่มีการสั่งสมสืบทอดกันมายาวนาน และด้วยเหตุการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 2019) ทำให้ประเทศไทยอยู่ในภาวะวิกฤต ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชนทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อรายได้ของประชาชนผู้มีรายได้น้อย และผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย เป็นการ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างรายได้และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และด้านการลดความเหลื่อมล้ำเป้าหมายของการดำเนินงานของของมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “เศรษฐกิจฐานราก” ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2559) ว่ามีเป้าหมายเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้และช่วยเหลือเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในพื้นที่เกิดการสร้างอาชีพและกระจายรายได้ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เสมอภาคจากระดับชุมชน และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2568) ประเด็น

เศรษฐกิจฐานรากในการยกระดับองค์ความรู้และทักษะที่สำคัญ จำเป็นในการสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า เพื่อยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและก่อให้เกิดการสร้างรายได้เป็นของตนเอง รวมถึงการบริหารจัดการหนี้สิน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากการใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมายกระดับห่วงโซ่อุปทานให้เป็นห่วงโซ่คุณค่าที่สามารถก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนได้อย่างเป็นธรรม

งานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน มาตรการ การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางที่กำหนด รายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมส่งเสริมการตลาดกระบวนการเครือข่ายองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และเกิดทักษะในการสร้างความเข้าใจ การรวมกลุ่ม ของกลุ่มเป้าหมายในการสร้างเครือข่ายผ่านการอบรมและแลกเปลี่ยนความรู้ และการขยายช่องทางการตลาดให้กับผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการสร้างเครือข่าย ของขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2556) ที่ได้เสนอ โดยเริ่มจากการเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมประชุมแลกเปลี่ยนโดยมีประเด็นในการประชุมที่น่าสนใจในการแลกเปลี่ยนความรู้หาข้อตกลงร่วมกันในกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นทิศทางของกิจกรรมหลักโดยสมาชิกส่วนใหญ่ร่วมกันกำหนดปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมและความต้องการของสมาชิกในเครือข่าย สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันจากการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การเลือกกิจกรรม และวิธีการทำงานของเครือข่ายร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามเครือข่ายผู้ประกอบการทอผ้าชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ยังไม่มีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากยังไม่มีแรงกระตุ้นเพื่อสนับสนุนเพียงพอทำให้เครือข่ายยังไม่เกิดการยอมรับทำให้เมื่อจบกิจกรรมก็แยกย้ายกันไปทำกิจการของตนเอง ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันต่อ นอกเสียจากรู้จักกันมานานแล้ว เป็นญาติกัน แต่ในขณะเดียวกันกับผู้ประกอบการรายอื่นกลับมองว่าเป็นคู่แข่งกันไม่ได้สนับสนุนและไว้วางใจ ซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากตามแนวคิดของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพราะถึงแม้ผู้ประกอบการจะสามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ แต่การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันยังมีไม่มากพอที่จะสร้างความเข้มแข็งในการสร้างระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาเป็นเครือข่าย

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพจากภูมิปัญญาผ้าไทย ควบคู่กับการการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพื่อร่วมกันให้ความรู้การยอมรับมรดกชาติการใช้ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชประจำจังหวัดในการให้ความรู้ด้านการยอมรับ

ธรรมชาติจากต้นโมกมันซึ่งเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดราชบุรี ทำให้กิจกรรมการพัฒนาทักษะด้านการย้อมสีธรรมชาติกลมกลืนกับนโยบายดังกล่าว ส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและลดต้นทุนของสีธรรมชาติจากการเลือกใช้ประโยชน์ของต้นไม้ประจำจังหวัดราชบุรี ในการใช้ทุนทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2549) ในแนวคิดของทุนทางสังคมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) โดยการใช้ทุนทางสังคม ผ่านองค์ประกอบ 1) คน ได้แก่ ผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ที่มีทักษะและความรู้ในการประกอบอาชีพ โดยสามารถนำความรู้ที่ตนเองมีอยู่มาแลกเปลี่ยน 2) สถาบัน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรีที่มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันกิจกรรม 3) วัฒนธรรม ได้แก่ การทอผ้าและย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่สืบทอดต่อกันมา ซึ่งถึงแม้จะมีวัฒนธรรมที่คล้ายกันแต่มีความหลากหลายในแต่ละผู้ประกอบการแต่ละรายแตกต่างกัน 4) องค์ความรู้ ได้แก่ ความรู้ในการย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อปรกกับความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ของผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์แต่ละราย โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นการดึงเอาศักยภาพขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้านในสังคม ออกมาร่วม อนุรักษ์ พัฒนาและต่อยอดเพื่อตอบสนองความต้องการ และนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขปัญหา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้กับผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา ผ้าไทยและงานหัตถกรรมชุมชน เกิดจากจากกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมส่งเสริมการตลาดกระบวนการเครือข่ายองค์ความรู้ และกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพจากภูมิปัญญาผ้าไทยควบคู่กับการการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชจากการร่วมประชุมระหว่าง ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ ผู้บริหารนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทยในจังหวัดราชบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าชาติพันธุ์ ผู้สะสมผ้าทอชาติพันธุ์ เพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มช่องทางการตลาด เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เครือข่ายผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผ้าทอชาติพันธุ์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอชาติพันธุ์และการย้อมสีธรรมชาติ โดยได้สร้างโอกาสให้ตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีได้พบปะและพูดคุยกันที่แจ้งข้อมูล และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติของ ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ ซึ่งมีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมเป็นการตัดสินใจนโยบายจากสิทธิของผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ในการจัดสรร (Allocation) และการใช้ประโยชน์ (Utilization) ของทรัพยากรในการร่วมวางแผน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เข้าถึงปัญหาซึ่งการพัฒนาให้คนได้รับประโยชน์เพื่อการผลิต การ

บริการ และการสร้างและอำนวยความสะดวกสาธารณะด้วยการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทางการจัดการ การบริหาร การบริการทางการเมือง เพื่อกำหนดความต้องการของผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์เอง การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ทำให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์สามารถที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตน การเรียงลำดับความสำคัญ โดยการเข้าร่วมในการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้น เน้นการให้อำนาจการตัดสินใจแก่ผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ในชุมชนชนบท และผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์มีความสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงในขั้นตอนและกระบวนการกระทำเพื่อตัวผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์เอง และเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงาน และปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างเครือข่ายโดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน/โครงการ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสร้างความเชื่อมโยงกัน ผ่านการส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ และมีการกระจายอำนาจไปให้กับสมาชิกเครือข่าย และความเคลื่อนไหวของเครือข่ายตามกิจกรรม เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของเครือข่ายอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุดเพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มช่องทางการตลาด เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เครือข่ายผู้ประกอบการผ้าทอชาติพันธุ์ ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผ้าทอชาติพันธุ์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอชาติพันธุ์และการย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับอรุณรุ่ง บุญธนันทพงศ์ ที่ได้กล่าวไว้ว่าผลงานวิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันที เนื่องจากเกิดการผนึกกำลังร่วมกันจากทุกฝ่ายในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผ่านหลักการมีส่วนร่วม โดยได้ร่วมลงมือทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยที่ประชาชนเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ตลอดจนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลการดำเนินงานที่โครงการที่ดำเนินการอยู่

3. การศึกษาและวิเคราะห์ความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดและมีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพทอผ้าว่า ปัจจัยความสำเร็จคืออะไร มีความสัมพันธ์อย่างไรกับอัตลักษณ์ของชุมชน

จากการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดและมีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพทอผ้าพบว่าผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นที่ประสบความสำเร็จมีคุณลักษณะที่ตรงกันคือ เป็นผู้ที่มีความรักและตั้งใจมุ่งมั่นในการทอผ้า ซึ่งสอดคล้องกับ (Van Meter & Van Horn, 1975) ในเรื่องกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบไปด้วยปัจจัยสู่ความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ประกอบการ

ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ มีความตั้งใจ (The Disposition of Implementers) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย มีทัศนคติที่ดีต่อนโยบาย และ ความเข้มข้นของทัศนคติ เพราะการทอดผ้าต่อผืนนั้นค่อนข้างใช้เวลานาน มีความสร้างสรรค์ในการออกแบบการทอดผ้า และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่ได้จากบรรพบุรุษสืบทอดต่อกันมา มีความสามารถเฉพาะทางในการทอดผ้าจก เพราะต้องอาศัยประสบการณ์และทักษะ ผู้ทอดต้องมีความอดทนพยายาม และไขว่คว้าหาโอกาสในการขยายช่องทางในธุรกิจผ้าทอ โดยสามารถคิดเทคนิควิธีการทำงานใหม่ ๆ ให้ผ้าทอมีคุณภาพมาตรฐานมากขึ้น

การดำเนินงานของผู้ประกอบการมีการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นมีความสำคัญในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทอดผ้า และสามารถเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังมีการส่งเสริมด้านการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเจริญเติบโตให้กับธุรกิจผ้าทอพื้นถิ่นให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับราคาท้องตลาด รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ของสินค้า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของเครือข่าย (นฤมล นิราทร, 2543) ที่ได้เสนอว่า เป้าหมายของเครือข่าย คือมีการขยายความสัมพันธ์ให้กว้างขวาง และเข้มแข็งขึ้นเพื่อนำไปสู่การขยายกิจกรรม ขยายการช่วยเหลือเกื้อกูลที่มีต่อกัน ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของแต่ละองค์กรให้แสดงบทบาทหน้าที่ที่ทั้งคู่ให้และผู้รับอย่าง เหมาะสม สร้างกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันผ่านการติดต่อสื่อสาร และแลกเปลี่ยนกันโดยตรงระหว่างบุคคล หรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในเครือข่าย แลกเปลี่ยนผลประโยชน์และแบ่งปันทางทรัพยากรแก่กัน และเครือข่ายผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นยังเป็นแหล่งสำหรับสนับสนุนการทำงานต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกสามารถเข้าใจและเข้าถึงเรื่องนั้น ๆ ได้ในทุกแง่มุม เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเอง และยังทำให้เกิดการรวมตัวที่มีพลังส่งเสริมมากกว่าคนเดียวอย่างมากมาย โดยนำประเด็นปัญหามาไปสู่การเสนอ หรือผลักดันนโยบายที่เหมาะสมมากกว่าเดิม ร้องเรียนสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นปัจจัยหนึ่งคือการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นมีความสำคัญในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทอดผ้า และสามารถเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ได้ง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีการส่งเสริมด้านการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเจริญเติบโตให้กับธุรกิจผ้าทอพื้นถิ่นให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับราคาท้องตลาด รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ของสินค้า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนักวิจัยประจำสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น (อ่างในปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2543) ว่าเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นเครือข่ายที่เกิดการเรียนรู้โดยเฉพาะกิจกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้นในช่วงแรกๆ เมื่อชุมชนหนึ่งชุมชนใดมีความสามารถในการพัฒนากิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนของตนเองก็จะเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นที่อยู่ใกล้เคียงก็จะเข้ามาศึกษา เรียนรู้

และนำรูปแบบและแนวทางไปประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเอง หรือขยายพื้นที่ปฏิบัติงานของตนเอง ก็จะใช้ชุมชนเดิมที่มีประสบการณ์ และองค์ความรู้ในกระบวนการพัฒนาแล้วในการเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน และเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับชุมชนที่องค์กรพัฒนาเข้าไปดำเนินงานใหม่ ๆ

อย่างไรก็ตามยังพบผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นที่ไม่ได้ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการที่ประสบปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด วรเดช จันทรศร (2554) ที่ได้สรุปเงื่อนไข/ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วจะประสบความสำเร็จทรัพยากรนโยบาย (Policy Resources) ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกต่อการบริหารในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งรวมถึงเงินและสิ่งส่งเสริมที่กำหนดในแนวทางแผนงานและโครงการซึ่งจะช่วยส่งเสริมและให้ความสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่มาตรการดังกล่าวไม่ได้สนับสนุนได้ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการผ้าทอของชาติพันธุ์ทุกรายได้อย่างแท้จริง

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. การผลักดันให้ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี มีส่วนร่วมมากขึ้นในบทบาทหน้าที่ในการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับรู้ การตัดสินใจการดำเนินกิจกรรม และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น ในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความรู้สึกรักความเป็นเจ้าของและการยอมรับในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2. บทบาทหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ ควรวางบทบาทการเป็นพี่เลี้ยงและผู้พร้อมให้การส่งเสริมและสนับสนุนตามความต้องการและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ โดยกิจกรรมที่ได้สนับสนุนแต่ละกิจกรรมควรมีการติดตามและประเมินผลร่วมกันผ่านเครือข่ายผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์และหน่วยงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ประกอบการและการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3. การให้ข้อมูลและทำความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ หน่วยงานควรจัดทำนโยบายให้มีความชัดเจนและให้เห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์ที่ผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์จะได้รับเพื่อให้ทางผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ได้มีข้อมูลเพียงพอต่อการไตร่ตรองเบื้องต้น ก่อนนำไปปฏิบัติ

4. กิจกรรมในการพัฒนาผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของ

ผู้ประกอบการให้มีความรู้ในการจัดการด้วยตนเองและการส่งเสริมการพัฒนาตนเองในการเชื่อมโยงสู่เศรษฐกิจฐานรากได้อย่างมั่นคง

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของควมมีการให้ทรัพยากรนโยบาย (Policy Resources) เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติแก่ผู้ประกอบการอย่างเหมาะสมซึ่งรวมถึงเงินและสิ่งส่งเสริมที่กำหนดในแนวทางแผนงานและโครงการซึ่งจะช่วยส่งเสริมและให้ความสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของควมมีการสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายให้มีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้เครือข่ายเกิดการยอมรับและผู้นำได้รับการสนับสนุน มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย และความไว้วางใจจากสมาชิกเพื่อต่อการติดตามผลและประเมินผลเครือข่าย โดยอาจมีการจัดการฝึกอบรมโดยให้มีหลักสูตรด้านการจัดการเครือข่ายให้กับแกนนำ หรือกำหนดให้มีชื่อและสัญลักษณ์เพื่อให้สามารถจดจำได้ง่ายขึ้นด้วย

7. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทำให้เกิดกิจกรรมในการพัฒนาผู้ประกอบการทำทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลวิถีชีวิต วัฒนธรรมของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งทำให้กิจกรรมที่ได้ร่วมกันระดมความคิดเป็นไปตามความต้องการของผู้ประกอบการผ้าทอพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ในฐานะผู้ประกอบการจริง และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และมีความเข้าใจในการดำเนินการพัฒนาผ้าทอพื้นถิ่นชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรีมากขึ้น

8. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ และเป็นการตรวจสอบว่าหากนำกิจกรรมเหล่านี้ไปใช้ในผู้ประกอบการรายอื่นๆ ศึกษาและทำความเข้าใจแล้ว ว่ามีผลประโยชน์ ข้อจำกัด จุด จุด หรือมีข้อเสนอแนะอย่างไร มีแนวทางประยุกต์ใช้อย่างไร เพื่อให้การวิจัยนี้สามารถนำผลการศึกษามาพัฒนากิจกรรมได้เพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

- Alter, C., & Hage, J. (1993). Organizations working together.
- Bruce. (2009). Effective leadership development for undergraduates: How important is active participation in collegiate organizations. *Journal of Leadership Education*, 7(3), 118-132.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (1996). *How to Design and Evaluate Research in Education*. McGraw-Hill. <https://books.google.co.th/books?id=PKGcAAAAMAAJ>
- Mazmanian, D., & Sabatier, P. A. (1989). Implementation and public policy (rev. ed.). *Latham, MD: University Press of America.*
- O'Brien, R. (1998). An overview of the methodological approach of action research.
- Pressman, J. L., & Wildavsky, A. B. (1973). How great expectations in Washington are dashed in Oakland. *University of California: Berkeley, LA, USA.*
- Reason, P., & Bradbury, H. (2001). Inquiry and participation in search of a world worthy of human aspiration. *Handbook of action research: Participative inquiry and practice*, 1-14.
- Scott, S. G., & Bruce, R. A. (1994). Determinants of innovative behavior: A path model of individual innovation in the workplace. *Academy of management journal*, 37(3), 580-607.
- Seidel. (1982). The factor structure of self-reported physical stress reactions. *Biofeedback and Self-regulation*, 7(1), 35-47.
- Starkey, P. (1998). Networking for development.
- Van Meter, D. S., & Van Horn, C. E. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. *Administration & society*, 6(4), 445-488.
- กมล สุตประเสริฐ. (2540). การวิจัยปฏิบัติการแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมพัฒนาชุมชน. (2562). การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. Retrieved from https://district.cdd.go.th/khowang/wp-content/uploads/sites/531/2019/09/128785_%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%96%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%96

[A3%E0%B9%8C%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B420%E0%B8%9B%E0%B8%B5%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%A8%E0%B8%81.%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%8101-1.pdf](#)

กล้า ทองขาว. (2551). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชานโยบายสาธารณะและการวางแผน หน้าที่ 6 เรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เกียรติกดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, น. ท., ฉลาด จันทสมบัติ,. (2555). การจัดการเครือข่าย:กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. *Journal of Administration and Development, Maharakham University*, 4(1), 192-207.

ไกววิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. บพิธการพิมพ์.

ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์. (2556). การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา กรุงเทพฯ Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/khnidtha-kaycngsinnth/publication/237077426_karsrangkheruxkhaypheuxkarphathna/links/0deec51b5455fc056a2000000/karsrangkheruxkhaypheuxkarphathna.pdf

ฉลียว บุรีภักดี และคณะ. (2545). หลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ. เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

ทัศนีย์ ลักขณาภิกขชัช. (2545). หลักและวิธีการสังคมสงเคราะห์ 2 (พิมพ์ครั้งที่ 5 ed.). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นฤมล นิราทร. (2543). การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2544). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. In วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์.

ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบล. สำนักพิมพ์มติชน.

ประเวศ วะสี. (2558). วิธีการและกลไกยุทธศาสตร์ประชารัฐสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากบนหลักการ เศรษฐกิจพอเพียง. หมอชาวบ้าน.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546). สื่อสารกับสังคมเครือข่าย. สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาคม.

พันธ์ทิพย์ งามสุตร. (2540). การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม, . สถาบันพัฒนาการสาธารณสุข

อาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.

ไพโรจน์ ชลารักษ์. (2548). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารราชภัฏตะวันตก.

มยุรี อนุมานราชชน. (2547). นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด กระบวนการ และการวิเคราะห์. คณิตกิจ
การพิมพ์.

วรเดช จันทรศร. (2530). การนำนโยบายสาธารณะสู่ปฏิบัติ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วรเดช จันทรศร. (2540). การนำนโยบายไปปฏิบัติ. สำนักพิมพ์กราฟิคฟอร์แมท.

วรเดช จันทรศร. (2554). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 5). พริกหวานกราฟิค.

ศุภชัย ยาวะประภาช. (2545). นโยบายสาธารณะ (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน). (2559). คู่มือส่งเสริมการพัฒนา “ระบบเศรษฐกิจฐาน
ราก”. . สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน).

สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2540). การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน. เจริญวิทย์การพิมพ์.

สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทรแดง (2562). ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การ
ปฏิบัติ. . วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.

สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

(2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. :เอส อาร์ พรินติ้ง.

อรุณรุ่ง บุญธนนตพงศ์. (2549). "ไม่ใช่เรื่องง่ายกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม". วารสารวิจัย
ราชภัฏพระนคร, 1(1).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	CHANISARA MAHATTANAPHAISAN
วัน เดือน ปี เกิด	05 April 1994
สถานที่เกิด	Ratchaburi
วุฒิการศึกษา	Faculty of Economics (Bachelor of Science ,Agribusiness) Kasetsart University(Bangkhen)
ที่อยู่ปัจจุบัน	144/4 Moo.7 Klongtakot Photharam Ratchaburi 70000

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY